

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 9. oktobra l. 1884.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar grof Gustav Thurn-Valsassina. — Vladina zastopnika: Deželni predsednik baron Andrej Winkler in vladni svetovalec Janez Hočevar. — Vsi članovi razun: Dr. Hinko Dolenc in Karol Rudež.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika o VIII. deželno-zborni seji dné 7. okt. l. 1884.
2. Naznanila zborničnega predsedstva.
3. Priloga 45. — Poročilo deželnega odbora gledé ureditve deželnih in občinskih priklad od državnih železnic.
4. Priloga 46. — Poročilo deželnega odbora gledé cestne stavbe Žir-Spodnji Logatec.
5. Priloga 47. — Poročilo deželnega odbora o prodaji licealnega poslopja in glavne vojaške stražnice visoki c. kr. državi in o stavbi muzeja „Rudolfinum“.
6. Priloga 48. — Poročilo deželnega odbora zadevajoč ustanovitev vino- in sadjerejske šole na Dolenjskem.
7. Priloga 49. — Poročilo deželnega odbora o popravkih na cestah, ki so v zvezi s cesto iz Grosupljega na Krko in o vzdrževanju te ceste.
8. Ustno poročilo upravnega odseka o §. 6. letnega poročila: „občila“.
9. Ustno poročilo gospodarskega odseka o pospeševanju hišne industrije in o ustanovitvi obrtnijskih šol (k prilogi 37.).
10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1883. (k prilogi 11.).
11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1885. (k prilogi 16. A).

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages

zu Laibach

am 9. Oktober 1884.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Gustav Graf Thurn-Valsassina. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Freiherr von Winkler und der Regierungsrath Johann Hočevar. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Dr. Heinrich Dolenc und Karl Rudež.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der VIII. Landtags-Sitzung vom 7. Oktober 1884.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 45. — Bericht des Landes-Ausschusses betreffend die Regelung der Landes- und Gemeindeumlagen vom Staatsbahnbetriebe.
4. Beilage 46. — Bericht des Landes-Ausschusses in Angelegenheit des Straßenbaues Saitrach-Unterloitsch.
5. Beilage 47. — Bericht des Landes-Ausschusses über den Verkauf des Lyceal- und Hauptwachgebäudes an das Krar und über den Bau des „Rudolfinum“.
6. Beilage 48. — Bericht des Landes-Ausschusses betreffend die Errichtung einer Wein- und Obstbauschule in Unterkrain.
7. Beilage 49. — Bericht des Landes-Ausschusses über die mit der Großflup-Obergurker Straße im Zusammenhange stehenden Straßenkorrekturen und über die Erhaltung der genannten Straße.
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über §. 6 des Rechenschaftsberichtes: „Communicationen“.
9. Mündlicher Bericht des volkswirthschaftlichen Ausschusses betreffend die Förderung der Errichtung gewerblicher Fachschulen und der Hausindustrie (zur Beilage 37).
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsab-schluß des Landeskulturfondes pro 1883 (zur Beilage 11).
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landeskulturfondes pro 1885 (zur Beilage 16 A).

12. Priloga 43. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah: *D.* O personalnem kreditu na kmetih.
13. Priloga 44. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: *E.* O izterjevanji davkov in o davkarskih eksekutorjih.
14. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o §. 2. letnega poročila „davki“.
15. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o §. 8., marg. št. 37 do 45, gledé Slapske šole.
16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učitelja Venclerja Sturm-a za povišanje pokojnine.
17. Priloga 50. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: *C.* O hipotekarnih dolgovih na kmetskih posestvih.
18. Ustno poročilo šolskega odseka o prošnji učitelja M. Ranta zaradi kmetijskega poduka za odraslo mladino.
19. Ustno poročilo upravnega odseka o §. 3., marg. št. 13. in 14. letnega poročila.
20. Ustno poročilo upravnega odseka o peticijah, in sicer:
- občine Iškavas gledé podpore za napravo mostú čez Iško;
 - občine Predaselj gledé podpore za zgradbo mostú čez Kokro;
 - občine Grosuplje in Slivnica za uvrstenje ceste od Velikega Mlačevega do Grosupljega med deželne ceste;
 - okrajno-cestnega odbora Velikolaškega gledé podpore 1000 glđ. za večje cestne poprave;
 - občincev v Kamnigorici in Kropi zaradi imenovanja ceste iz Kamnigorice in Kroke čez Podnart v Tržič deželni cestam.
12. Beilage 43. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse: *D.* Personalkredit am Lande.
13. Beilage 44. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse: *E.* betreffend die Steuereintreibung und die Steuerexecutoren.
14. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über §. 2 des Rechenschaftsberichtes „Steuern“.
15. Mündlicher Bericht des Rechenschaftsberichts-Ausschusses über §. 8, Marg. Nr. 37 bis 45, betreffend die Slaper Schule.
16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Lehrers Wenzel Sturm um Pensionserhöhung.
17. Beilage 50. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse in Krain: *C.* Über die Hypothekarverschuldung.
18. Mündlicher Bericht des Schulausschusses über die Petition des Lehrers M. Rant wegen Ertheilung des landwirtschaftlichen Unterrichtes an die erwachsene Jugend.
19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über §. 3, Marg. Nr. 13 und 14 des Rechenschaftsberichtes.
20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über Petitionen, und zwar:
- der Gemeinde Iškavas um Subvention für die Herstellung einer Brücke über die Iška;
 - der Gemeinde Predassel um Subvention für die Brückenerstellung über die Kanter;
 - der Gemeinde Großlup und Schleinitz um Erklärung der Straßenstrecke Großmlačevo - Großlup als Landesstraße;
 - des Bezirksstraßenausschusses Großtaschitz um Subvention pr. 1000 fl. für größere Straßenherstellungen;
 - der Insassen von Steinbüchel und Kropp um Erklärung der Straßen von Steinbüchel und Kropp über Podnart nach Neumarkt als Landesstraße.

Obseg: Glej dnevni red.

Seja se začne ob 25. minuti čez 10. uro dopoldne.

Inhalt: Siehe Tagesordnung.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 25 Minuten Vormittag.

Landeshauptmann:

Ich constatire die Beschlussfähigkeit des hohen Hauses und eröffne die Sitzung.

Der Herr Schriftführer möge das Protokoll der letzten Sitzung verlesen.

1. Branje zapisnika o VIII. deželno-zborni seji dne 7. oktobra l. 1884.**1. Vesung des Protokoll der VIII. Landtagsitzung vom 7. Oktober 1884.**

(Zapisnikar here zapisnik 8. seje v nemškem jeziku. — Der Schriftführer liest das Protokoll der 8. Sitzung in deutscher Sprache.)

Landeshauptmann:

Wird zum vernommenen Protokolle irgend etwas bemerkt?

(Nič se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Da dies nicht der Fall ist, erkläre ich das Protokoll der 8. Sitzung für genehmiget.

2. Naznanila zborničnega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Landeshauptmann:**

Der Herr Abgeordnete Grasselli hat sich zum Worte gemeldet.

Jaz mu podelim besedo.

Poslanec Grasselli:

Slavni zbor!

Gosp. poslanec Luckmann je v poslednji seji rekel: „Ich glaube erwiesen zu haben, daß das, was ich behauptet habe, wahr und richtig war“. Na nekem drugem mestu že v početku svojega govora, pa se je izrazil: „Daß ich in der glücklichen Lage bin, jedes dieser Worte, welche ich gesprochen habe, durch Urkundenstücke als vollkommen wahr zu erweisen.“ Po mojem mnenju se gosp. poslancu Luckmannu ta dokaz ni posrečil; gosp. Luckmann namreč je pač mnogo dokazoval in govoril o raznih stvaréh, ali v glavno stvar se ni spustil ne z besedico. V debati o statutu za „Collegium Marianum“ je namreč gosp. poslanec Luckmann dejal: „Der Vertreter der h. Regierung hat sich damit gerechtfertigt, daß er keine andere Information hatte, als die von der Laibacher Gemeinde“, in tem besedam je pristavil: „und diese hat ihm nur diejenigen angegeben, die ihr convenirt haben“. Gospôda moja, zoper nič družega, kakor zoper te poslednje besede sem jaz protestiral. Kaj da pomenijo te besede, to je razložil gosp. poslanec Luckmann v svojem zadnjem govoru sam, ker je rekel: „Daß die Ausweise des Stadtmagistrates befangen waren“. Pač je na

drugem mestu rekel: „befangen und mangelhaft“. Če bi bil g. poslanec Luckmann samo poslužil se besede „mangelhaft“, bi o tem bilo lože govoriti, kajti za popolnost vsacega izkaza poročstva jaz ne morem prevzeti in očitanje, da kak izkaz ali poročilo ni popolno, to očitanje nazadnje ni tako hudo. Drugače pa je, če se kakemu uradu ali uradni osebi očita, da je kak izkaz ali kako poročilo njeno „befangen“, to se pravi, da je vedoma napačno sestavljeno. O teh besedah, katere je tukaj izgovoril gosp. poslanec Luckmann, o teh besedah poslednjikrat ni zinil, kakor sem že rekel; edino zoper te besede pa sem jaz protestiral, ker je s temi besedami očital gosp. poslanec Luckmann uradu, za čegar poslovanje sem jaz odgovoren, da je vedoma in nalašč prekršil svojo dolžnost. Gosp. poslanec Luckmann se je pritoževal, da so besede, katere sem jaz izrekel, „ein schwerer Vorwurf“ in „eine Beleidigung“.

Gospôda moja, jaz vprašam, kaj pa so besede, katere je gosp. poslanec Luckmann zoper mene izgovoril? kajti te besede ne morejo meriti na nikogar družega, kakor na mene. On je rekel, da sem jaz kot načelnik vedoma napačno, lažnjivo poročilo sestavil.

Gospôda moja, edino za to gre in za nič družega; in samo zoper to sem jaz protestiral in zoper to moram protestirati tudi še danes in gosp. poslanec Luckmann ni dokazal z nobeno besedo, da bi bila ta njegova trditev, „daß der Magistrat nur solche Besitzer landtäflicher Häuser angegeben hat, die ihm convenirt haben“, le v najmanji meri osnovana ali utemeljena. Kar se tega izkaza samega na sebi tiče, gospôda moja, mestnemu magistratu ni bilo mogoče družega storiti, kakor preiskovati, kateri viri so mu za to na razpolaganje. Pri magistratu ni nobenih beležkov niti zapiskov o tistih posestnikih, kateri spadajo v deželno desko, ali „Landtafel“. Le neki star zapisnik ali imenik ljubljanskih hiš iz enega 1830. let, v katerem so poleg hiš tudi zapisane zemljiške knjige, kjer se dotična hiša nahaja, le ta imenik je bil magistratu na razpolaganje; iz tega imenika so se izpisali posestniki dotičnih posestev in mestnim uradnikom je bilo naloženo, da imajo po deželni deski v tem imeniku popraviti imena. V nobeni smeri ni uplival niti mestni magistrat niti kaka osoba, najmanj pa sem jaz uplival na sestavljenje tega izkaza ali tega poročila.

Slavni zbor naj blagovoli iz tega pojasnila posneti, ali je trditev gospôda poslanca Luckmanna, da je resnico svojih besed, vsake svoje besede dokazal, opravičena, ali ne.

Abgeordneter Luckmann:

Hoher Landtag!

Ich werde mir erlauben, nur wenige Worte dem geehrten Herrn Abgeordneten zu erwidern.

Ich glaube, die Information, welche Häuser landtäflich sind und welche nicht, kann man nicht aus nicht maßgebenden Ausweisen suchen, sondern nur bei der Landtafel, und hätte der Magistrat sich bei der Landtafel informirt, so hätte er, was jedem von uns möglich ist, wenigstens die doppelte Anzahl von Namen landtäflicher Besitzer gefunden, als in seinem Ausweise enthalten sind.

Daß dieser Ausweis richtig ist, da muß ich die hohe Landesregierung zur Vertretungsleistung anrufen,

denn diese hat in der Gegenschrift beim k. k. Reichsgerichte erklärt, daß nur die den Herren vorgelesenen Namen von Besitzern landtäflicher Häuser vom Stadtmagistrate bekannt gegeben wurden. Daß nun unter diese zwei Namen aufgenommen sind, die gar nicht Besitzer landtäflicher Häuser sind, davon können Sie sich, meine Herren, aus der Landtafel überzeugen; die ist maßgebend und dort hätte der Magistrat Einsicht nehmen können. Daß dies nicht geschehen ist und daß Namen aufgenommen wurden, die der Gegenpartei angehören, theilweise ohne einen landtäflichen Besitz zu haben, und daß Namen andererseits ausgelassen sind, welche unserer Partei angehören, geht aus der Gegenschrift der hohen Regierung unzweifelhaft hervor. Wenn nun die geehrten Herren den Beweis nicht als erbracht betrachten, so glaube ich, daß ich nur im guten Glauben auf die Richtigkeit der von der hohen Landesregierung angeführten Thatsachen gesprochen haben kann, von diesem guten Glauben hat mich auch der Herr Vorredner nicht abgebracht. Andererseits glaube ich, wenn auch ein vollständiger Beweis erbracht ist, daß man Jemanden, der sich etwas nicht beweisen lassen will, auch nicht zur Anerkennung des erbrachten Beweises zwingen kann. Man müßte eine Jury wählen und durch ihren Ausspruch feststellen lassen, ob der Beweis erbracht ist.

Jedenfalls aber war der Herr Abgeordnete nicht berechtigt, Worte zu gebrauchen, wie er solche gegen mich gebraucht hat, und in dieser Beziehung stehe ich noch immer auf dem gleichen Standpunkt, den ich in der letzten Sitzung eingenommen habe und muß auf Grundlage der Geschäftsordnung verlangen, daß der Ordnungsruf nachträglich vom Herrn Landeshauptmann ertheilt werde, denn, wenn das nicht der Fall ist, geht und kann mein Patriotismus nicht soweit gehen, mich hier ohne Schutz Beleidigungen preiszugeben, die ich nicht verdient habe.

Landeshauptmann:

Ich habe meine Ansicht schon in der letzten Sitzung ausgesprochen; ich bitte diese zur Kenntnis nehmen zu wollen und halte den Gegenstand für erledigt. (Dobrokljci na levi — Bravorufe links.)

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Ich bitte, ist in der letzten Sitzung von Seite des Präsidiums die Erklärung abgegeben worden, daß der Ausdruck, welchen der Herr Abgeordnete Grasselli gebraucht hat, nicht parlamentarisch und deswegen zurückzuweisen war, oder ist sie nicht abgegeben worden? Soviel ich gehört habe, ist sie nicht abgegeben worden; für den Fall, als dies nicht geschehen ist, bitte ich, sie jetzt abzugeben, sonst muß ich den Saal verlassen.

Landeshauptmann:

Ich habe ausdrücklich erklärt, daß ich bedauere, daß ein solcher Ausdruck vorgekommen ist und daß ich denselben nicht vernommen habe.

Abgeordneter Baron Apfaltrern:

Also das stenographische Protokoll gilt nichts! wenn man da noch sagen kann: „wenn er vorgekommen ist“. Das stenographische Protokoll liegt ja vor.

Landeshauptmann:

Wenn der Ausdruck des Herrn Abgeordneten bezeichnet ist in dieser Weise, so gilt auch meine Ausstellung. (Poslaneci na desnici zapusté dvorano — Die Abgeordneten auf der Rechten verlassen den Saal.)

Deželni glavar:

Jaz izročam prošnjo Karoline Selak, učiteljice čipkarij v Žireh, za podporo 80 gld. za osnovanje čipkarske šole čez zimo 1884/5.

(Se izroči finančnemu odseku — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dalje izročam prošnjo župansteven Staritrg, Čeplje, Vinica in Vrh, da bi se ne izdelala nova cesta od Poljan do Kolpe pri Blaževcih.

(Se izroči upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Izročam še peticijo okrajnega cestnega odbora Radeče za dovoljenje cestnih priklad.

(Se izroči upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Endlich überreiche ich eine Petition des Bezirksstraßen-Ausschusses Reifnitz um Bewilligung einer 20% Umlage pro 1885.

(Se izroči upravnemu odseku — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Šuklje mi je izročil prošnjo občin: Novomesto, Št. Peter in Bela Cerkev za podporo 5000 gld. iz deželnega zaklada za preložitve okrajne ceste med Št. Petrom in Otočicami.

Preidemo k 3. točki dnevnega reda.

3. Priloga 45. — Poročilo deželnega odbora gledé ureditve deželnih in občinskih priklad od državnih železnic.

3. Beilage 45. — Bericht des Landesauschusses betreffend die Regelung der Landes- und Gemeindefinanzlagen vom Staatsbahnbetriebe.

Deželni glavar:

S privoljenjem slavnega zbornice izročam to poročilo upravnemu odseku.

Poslanec Murnik:

Predlagam, da se to izroči gospodarskemu odseku — dem volkswirtschaftlichen Ausschusse.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, se izroči gospodarskemu odseku. (Obvelja — Angenommen.)

4. Priloga 46. — Poročilo deželnega odbora gledé cestne stavbe Žir-Spodnji Logatec.

4. Beilage 46. — Bericht des Landesaus-
schusses in Angelegenheit des Straßen-
baues Saurach-Unterloitsch.

Deželni glavar:

Poročilo deželnega odbora gledé cestne stavbe Žir-Spodnji Logatec pride še le danes iz tiskarne; izročil ga bodem, ako slavna zbornica temu pritrdi, upravnemu odseku.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

5. Priloga 47. — Poročilo deželnega odbora o prodaji licealnega poslopja in glavne vojaške stražnice visoki c. kr. državi in o stavbi muzeja „Rudolfinum“.

5. Beilage 47. — Bericht des Landesaus-
schusses über den Verkauf des Lyceal-
und Hauptwachegebäudes an das Arar
und über den Bau des „Rudolfinums“.

Deželni glavar:

S privolitvijo slavne zbornice izročim to poročilo finančnemu odseku.

(Obvelja — Angenommen.)

6. Priloga 48. — Poročilo deželnega odbora zadevajoč ustanovitev vino-in sadjerejske šole na Dolenjskem.

6. Beilage 48. — Bericht des Landesaus-
schusses betreffend die Errichtung einer
Wein- und Obstbauschule in Unterkrain.

Deželni glavar:

S privoljenjem visoke zbornice izročam to poročilo gospodarskemu odseku.

(Obvelja — Angenommen.)

7. Priloga 49. — Poročilo deželnega odbora o popravkih na cestah, ki so v zvezi s cesto iz Grosupljega na Krko in o vzdrževanju te ceste.

7. Beilage 49. — Bericht des Landesaus-
schusses über die mit der Groß-
gurgler Straße im Zusammenhange stehen-
den Straßenkorrekturen und über die
Erhaltung der genannten Straße.

Deželni glavar:

Ako ni ugovora, izročam to poročilo upravnemu odseku.

(Obvelja — Angenommen.)

8. Ustno poročilo upravnega odseka o §. 6. letnega poročila: „občila“.

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsaus-
schusses über §. 6 des Rechenschaftsberichtes,
„Communicationen“.

Poročevalec dr. Samec:

Slavni zbor!

Upravni odsek je pregledal letno poročilo deželnega odbora v §. 6., v katerem je razloženo delovanje deželnega odbora v cestnih zadevah. O vseh točkah tega paragrafa bom pozneje predlagal, da se vzamejo na znanje, samo pri nekaterih si bom usojal dodati nekatere opazke.

Dopolniti mi bo treba poročilo deželnega odbora, sosebno v točki 2. in 19. in v točki, ki nam poroča o zadevi preložitve ceste čez Gorjance.

Alinea 2. obravnava delovanje deželnega odbora z ozirom na cesto med okrajem Škofja Loka in Cirknem. Lansko leto je slavni zbor deželnemu odboru naročil, da se obrne z novo prošnjo na c. kr. vlado, da se pospeši vse potrebno za cestno zvezo med Poljansko Dolino in Cirknem.

Ta zadeva je do današnjega dné skoraj popolnoma dovršena in sicer je slavna vlada že za l. 1884. v državni proračun postavila 10.000 gld. za gradenje te ceste; dežela je obljubila 7000 gld. in Škofje-Loški okraj 1500 gld., tako da je svôta za gradenje te ceste zveze narastla do zneska 18.500 gld.

Po načrtu, kateri se je za gradenje te cestne zveze sprejel, znašajo stroški okoli 24.000 gld., tako da bi ostalo primanjkljeja okoli 6000 gld. O tem primanjkljeji bo treba, da bo dežela skrbela za ostanek stroškov.

Poročilo nadalje pravi, da je slavna vlada že razpisala v „Zaibacher Zeitung“ od dné 18. avgusta t. l. vsa dela na tej cesti in kakor sem poizvedel, so se dela tako po nizki ceni oddala, da bo mogoče izhajati z denarjem, doslej nabranim.

K točki 19. §. 6. imam opomniti, da se še doslej ni posrečilo, napraviti ceste med Pijavo Gorico in Želimljami in sicer stoji ta stvar sedaj tako, da je deželni odbor bil poprosil vlado, naj ona oskrbi odkup zemljišča, kolikor ga je potreba za napravo te ceste.

Poročalo se mi je, da je okrajno glavarstvo Ljubljanske okolice to delo uže dovršilo, da pa vsa ta stvar sedaj že več mesecev leži na neki mizi pri deželni vladi. Zavoljo tega bom stavil na koncu tega pogovora o tej zadevi poseben nasvet v imenu upravnega odseka. Kar se Turjaške ceste zadeva, je bil govor o tem, ali se že to leto uvrsti med okrajne ceste, ali oskrbuje ta cesta od strani deželnega odbora po načrtu, kakor je doslej bil navaden.

Ker pa deželni odbor misli, da bo v kratkem mogoče predložiti postavo zarad ustanove deželnih

cest, je tudi to vprašanje še odloženo in po mojem mnenju in mnenju upravnega odseka, bo tudi slavni zbor ukrepu deželnega odbora v tem oziru pritrdil.

K točki 45. §. 6. imam še omeniti, da je slavna vlada po izvedenem gospodu dala trasirati novo cesto čez Gorjance; to njeno djanje bo vsa zbornica vzela z veliko pohvalo na znanje, in tudi v tej stvari bom v imenu upravnega odseka stavil poseben nasvet.

V točki 49. §. 6. nam deželni odbor v nekakem statističnem izkazu razločuje delovanje cestnih odborov v l. 1883. in iz tega delovanja se razvidi, kako različne svöte potrošajo cestni odbori za 1 kilometer. Tako na primer vzdržuje okraj Brdo 1 kilometer okrajne ceste z 18 gld., okraj Postojnski in okraj Kamniški s 30 gld., med tem ko že okraj Škofja Loka potrebuje za 1 klm. 95 gld., okraj Radoljica pa celih 148 gld.

Na cestni okraj Idrija se ne bom oziral, ker je imel ta za napravo nove ceste veliko izvanrednih stroškov. V oči pa mi je padel znesek, katerega plačujejo cestni odbori za potne stroške, to je 8060 gld. Toraj so vsi cestni odbori skupaj 7 % vseh izdatkov potrosili za popotne stroške. Jaz bi tukaj izrekel svojo posebno željo, da bi se deželni odbor strogo držal tistega naloga, katerega mu je dal lansko leto slavni zbor v tem obziru, da nadzoruje delovanje cestnih odborov.

V imenu upravnega odseka si usojam staviti naslednji nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se vnovič naroča, da pozive zadržke, da se še dosle ni napravila cestna zveza pod Pijavo gorico med novo Turjaško in staro okrajno cesto.

Poslanec dr. Poklukar:

Le malo besed bi jaz rad spregovoril. Jaz sem sicer prepričan, da bo gosp. deželni predsednik skrbel za to, da zadržki, kateri sedaj zadržujejo rešitev onega vprašanja, se kmalo odstranijo. Vendar je pomenljivo, ako slavni zbor opozorim na to, da cesta med Pijavo-Gorico in Želimljami ima pospeševati oziroma olajševati promet med Želimeljsko dolino in Turjakom in hribi, ki so tam zadej in med Ljubljano. Zveza med Pijavo-Gorico in Ljubljano, če ravno nekaj poprave potrebuje, je dobra in cestni odbor je dobil nalogo, to zvezo preskrbeti in vse potrebno se je vpeljalo. Samo da so bili nekateri posestniki, katerim ta cesta seveda ni prav na roko, zoper to, ker morebiti kakim krčmarjem nekoliko škoduje. Tedaj se tudi ni dalo potrebne zemljišča za napravo te nove okrajne ceste pridobiti z lepem, napravil je tedaj cestni zastop prošnja, da se privoli ekspropriacija. Kolikor se je čulo, je okrajno glavarstvo urno rešilo zadevo in sedaj še leži akt pri deželni vladi. Da se potem naprava te ceste precej v roke vzame in vse potrebno priredi, jaz tedaj gorko priporočam to resolucijo in prosim gosp. deželnega predsednika, naj poskrbi, da ne bo še-le prihodnje leto ta stvar rešena.

Deželni glavar:

Gospodje, ki so za prvi predlog upravnega odseka, naj blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Drugi predlog upravnega odseka se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

„2. Slavni c. kr. vladi se izreče najtoplejša zahvala, da je dala izvršiti preiskave gledé preložitve cest čez Gorjance. Ponavlja pa se prošnja, da se dela preložitve kakor hitro mogoče začnejo in da se v ta namen že v proračun državnega zbornice za l. 1885. potrebna svöta postavi, ako se to še ni zgodilo.“

Deželni predsednik baron Winkler:

Slavni zbor naj mi blagovoli naznaniti razpis, ki mi je ravno včeraj v tej zadevi došel od visokega ministerstva notranjih stvari, in ki se glasi:

(bere — liešt):

„Daß mit dem Berichte vom 10. August 1884, Nr. 1727/Pr. vorgelegte Projekt für die Umlegung der Karlstädter Reichstraße im D. B.; IX + 80 — 1/X im veranschlagten Betrage von 29.300 fl. wird mit dem Bemerkten genehmiget, daß zur Bedeckung der Baukosten im außerordentlichen Straßenbaupräliminare pro 1885 ein Theilbetrag von 20.000 fl. einbezogen wurde, und für die Bedeckung des Restbetrages die k. k. Landesregierung im außerordentlichen Straßenbau pro 1886 Bedacht zu nehmen haben wird.“

Die Inangriffnahme dieses Straßenbaues muß selbstverständlich von der verfassungsmäßigen Bewilligung des angeprochenen Crediten abhängig gemacht werden, und wird die Bauausführung nach Maßgabe der zur Disposition stehenden Dotationsmittel einzuleiten sein.“

Jaz menim, da bo od gg. državnih poslancev tudi ta stvar podpirana pri državnem zboru.

Deželni glavar:

Ako ne želí nihče gospodov več govoriti k temu predlogu, ima besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Samec:

Na izjavo velečastitega gosp. deželnega predsednika, katero, mislim, vsa visoka zbornica z veseljem na znanje vzame, sem prisiljen drugo polovico svojega nasveta v imenu upravnega odseka umakniti; ostalo bode toraj pri zahvali na slavno vlado, da je ne samo, kakor smo sedaj slišali, potrebno ukrenila, da se preišče nov terén za preložitve ceste čez Gorjance, ampak da je tudi, kakor smo slišali, odločena svöta, katera bo potrebna, da se delo začne in tudi dovrši.

Toraj mislim, da gospodje udje upravnega odseka ne bodo imeli nič zoper to, da drugi odstavek svojega predloga umaknem.

Deželni glavar:

Drugi predlog upravnega odseka se torej glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Slavni c. kr. vladi se izreče najtoplejša zahvala, da je dala izvršiti preiskave gledé preložitve cest čez Gorjance.

Gospodje, kateri so zato, naj blagovolijo se vzdigniti.
(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Do danes, kakor smo poprej iz ust deželnega glavarja slišali, ste prišli samo dve prošnji za dovolitev cestnih priklad, kolikor namreč presegajo 10%.

Po deželni postavi od l. 1873. je potreba, da dovoli deželni zbor večje, kakor 10% cestne doklade. Ker ni misliti, da bi vsi cestni odbori izhajali z nižjo, kakor 10% priklado, se je upravnemu odseku potrebno zdelo, da pooblasti deželni odbor, da dovoli cestnim odborom na utemeljene prošnje, pobirati tudi večje, kakor 10% priklade. Zato stavim v imenu upravnega odseka sledeči nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

3. Deželni odbor se pooblasti dovoliti cestnim odborom naklade nad 10%, ako vložijo zato utemeljene prošnje.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Četrty nasvet upravnega odseka se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

V §. 6. letnega poročila od točke 1. do vštete 49. razloženo delovanje deželnega odbora se vzame na znanje.

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor!

Govoril bodem k točki 9.

V poročilu deželnega odbora ne najdem nič drugega, kakor da je dovoljena priklada 15% za Veliko-Laški okraj. Pa ta 15% priklada na direktne davke ne zadostuje za prelaganje Lužarske ceste. Že l. 1881. je Veliko-Laški okraj, oziroma cestni odbor dal napraviti načrt za novo cesto čez Lužarjev breg, ob enem pa se je takrat obrnil do slavnega deželnega odbora, kateri mu je že l. 1882. dné 10. januarja odpisal, da se popolno strinja s to progó, in da tudi, ker bo treba cesto na novo preložiti, rad dovoli 3000 gld. za izdelovanje te ceste, proti temu, da potem okraj stori svojo dolžnost. Od tega časa so pretekla že tri do štiri leta, zgodilo se pa še do danes ni ničesar. Deželni odbor namreč ni rešil svoje dolžnosti, ker ni poslal nobenega inženirja kot izvedenca.

Za to cesto pa se pobira v okrajih že skoro 4 leta priklada. Poprejšnje leto se je pobiralo 20%, tekoče leto 15% in že štiri leta se enake priklade pobirajo, ker je ta cesta res silno potrebna, kakor bi lahko iz nekega dopisa navel. Pa jaz sem se tudi sam osebno prepričal, da so tam res taki klanci, da je skoro nemogoče čez-nje priti; strmi so, kakor da bi po strehi hodil in to po najstrmejši strehi. Ne samo mnogo živine se poškoduje, ampak tudi mnogo ljudi se je tukaj že ponesrečilo in ubilo. Iz teh razlogov priporočam slavnemu zboru sledečo resolucijo:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da se načrt cestne proge čez Lužarje še v teku tega leta pregleda, in da se pri tem pregledu tudi zaupni možje iz dotičnega okraja udeležujejo, in da naj za to skrbí, da se bode izpeljava tega načrta že v prihodnjem letu zvršila. V ta namen naj nakaže izplačanje podpore v znesku 3000 gld., katero svóto je bil deželni odbor sè svojim dopisom dné 10. januarja 1882 obljubil.

K temu svojemu predlogu naj še opomnim, da ne priporočam samo deželnega inženirja za pregledovanje te proge; kajti obstoječa cesta čez Turjaški hrib ni nikakor povoljno izpeljana, inženir bi jo bil lahko bolje izdelal, namesto da je doli proti Pijavi Gorici pustil tak klanec. Priporočam toraj, da bi se še drugi zaupni možje posvetovanju privzeli, kajti več oči več vidi. Priporočam pa še enkrat toplo slavnemu zboru svoj predlog.

(Resolucija se podpira — Die Resolution wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Gospodje, kateri so za 4. predlog upravnega odseka, blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

Želi še kdo gospodov govoriti k 9. točki letnega poročila v §. 6.

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Toraj ima še gospod poročevalec besedo.

Poročevalec dr. Samec:

Gospod poslanec Pakiž stavlja nasvet:

(Bere nasvet — Sieht den Antrag):

Ta stvar se mora nekoliko pojasniti, da se ne bode videlo, kakor da bi bil sedanji ali poprejšnji deželni odbor to stvar tako daleč zavlekel, namreč od 20. januarja 1882 do danes.

Deželni odbor je dovolil na prošnjo cestnega odbora Veliko-Laškega, za preložitev ceste čez Lužarje deželno podporo 3000 gld. in je to dovolitev izrekel pod različnimi pogoji.

Pridržal se je namreč izplačanje tega doneska dotlej, da bode cestni odbor Veliko-Laški predložil prevdarek, da bode prostovoljne doneske naznanil, da bode povedal, kako se imajo ostali stroški pokriti, — ker namreč vsi stroški za preložitev te ceste znašajo nekaj čez 7000 gld. — in da se ob enem izreče, kako se misli pogovoriti z gospodom Kozlerjem, kateri je prevzel na sé dolžnost ali kateri je bil tako prijazen, da je obljubil, da bo vse stroške za preložitev te ceste sam izplačeval dotlej, da mu bo mogoče povrniti izdane svóte ali iz doneskov deželnega zaklada, ali iz dohodkov okrajnih cestnih doklad.

Da se je ta stvar tako zakasnila, ni zakrivil niti prejšnji niti sedanji deželni odbor, ampak v veliki meri tudi cestni odbor Veliko-Laški. Kar se pa tiče meritorične rešitve tega predloga, nisem jaz proti njemu, kakor je danes stiliziran, kajti danes namerava samo, da se to delo pospeši in da deželni odbor pošlje izvedenca v ta kraj, da si ogleda novo traso. Donesek 3000 gld. je že dovoljen in cestni odbor Veliko-Laški se ga lahko precej posluži, ako delo začne. Jaz toraj od svoje strani nimam nič proti temu, da se sprejme predlog gosp. poslanca Pakiža.

Deželni glavar:

Gospodje, kateri so za predlog gosp. poslanca Pakiža blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Gospod poslanec Pakiž si je izprosil besedo.

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor!

Leta 1882. se je v deželnem zboru sklenilo, da se dá cestnemu odboru Ribniškemu za gruntiranje in razširjanje cest iz deželnega zaklada 1000 gld. proti temu, da se teh 1000 gld. izplača takoj, ko se delati začne in da drugih 1000 gld. se bo dalo, ko bodo vsi omenjeni objekti po načrtu izpeljani, katero delo se bo dalo pregledati po deželnem inženirju. Še tisto leto pa se je potrošilo ne le samo dovoljenih 1000 gld. ampak 3000 gld. in l. 1883. se je pa celo čez 4000 gld. izdalo za gruntiranje ali fundiranje in razširjanje ceste. V letošnjem letu se je pa dosedaj primeroma ravno tak znesek izplačal.

Onih družih 1000 gld. pa cestni odbor nikakor še nima pravice dobiti, ker so bili dovoljeni proti temu, da deželni inženir končano delo pregleda in odobri. Preden bo pa to vse izvršeno, bo preteklo še 3 ali 4 leta, kajti z višimi procenti se okraj nikakor ne more obkladati, ker je imel že l. 1882. 20 %, l. 1883. 15 % za l. 1884. 20 % priklade in za drugo leto se je zopet 20 % dovolilo. Toraj je nemogoče, da bi se samo za cestne potrebščine še večje priklade plačevali, kakor bi bilo to sicer potrebno, da se delo izvrši. Zatoraj bi se drznil staviti predlog v tem oziru, da se dovoljena svôta 1000 gld. izplača takoj letos iz deželne blagajnice, ne da bi se čakalo tako dolgo, dokler bi deželni inženir delo kolavdiral; ker drugače leže denarji v blagajnici, namesto, da bi se zares koristno porabili.

Moj nasvet se glasi:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da se znesek 1000 gld., katera svôta je bila še l. 1882. od deželnega zbora dovoljena, še v teku tega leta cestnemu odboru Ribniškemu izplača.

(Se podpira — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Želi še kdo k temu predlogu govoriti? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.) Tedaj ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec dr. Samec:

Slavni zbor!

Na predlog gospoda poslanca Pakiža imam pač omeniti, da po mojih mislih ta zadeva ne spada v današnjo sejo, ampak da bi bil ta predlog izročiti kot samostalen predlog deželnemu zboru, in jaz od svoje strani se moram tembolj proti temu izreči, ker mi ne moremo kar tako v en dan prelomiti sklepa deželnega odbora ali zbora, ako je o tem kaj sklenil, kar mi pa ni znano. Lahko se pripeti, da deželni zbor že plača ostali znesek 1000 gld. in ta cesta, za katero je bila obljubljena podpora, še vedno ne bode narejena, tako da niti dežela, niti okraj ne bode imel od izdane podpore nobene koristi.

Jaz toraj sem za svojo osebo proti predlogu gospoda poslanca Pakiža, kateremu je na prosto voljo dano, ta predlog staviti kot samostalen predlog in katerega bi še imel obravnavati finančni odsek.

Deželni glavar:

Predlog gospoda poslanca Pakiža se glasi: (Bere predlog — Ließt den Antrag.) Gospodje kateri so zanj, blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Samec:

Upravni odsek o tej stvari ni nobenega nasveta stavil; to je bil čisto nov predlog, ter ni bilo v upravnem odseku mogoče posvetovati se o njem. Če bi bil upravni odsek kaj o tem vedel, bi se bil gotovo na to pripravil in bi bil o tej stvari tudi kaj sklenil.

Deželni glavar:

K točki 44. §. 6. se je tudi oglasil gospod poslanec Pakiž.

Poslanec Pakiž:

Slavni zbor!

Lansko leto v 15. seji 24. oktobra je bil slavni deželni zbor sklenil, naj se visoka c. kr. vlada naprosi, delati na to, da bi se iz državnega zaklada dovolila subvencija za gruntiranje, pregledanje in preložitev več strmih klancev od Rakeka čez Bloke, Žlebič, Ribnica, oziroma od Bloške police - Lož do Babnega polja. Kakor vidim tukaj iz deželno-odborovega poročila, je slavni deželni odbor to prošnjo vložil na slavno c. kr. deželno vlado, toda rešena ta prošnja še ni. Jaz bi si toraj dovolil sledeči predlog staviti:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Visoka c. kr. deželna vlada se zopet naprosi po deželnem odboru za primerno podporo iz državnega zaklada za omenjene okrajne ceste Rakek - Bloška police - Žlebič - Ribnica, oziroma Bobnopolje.

Da je taka podpora res potrebna, razvidi se iz mojih prejšnjih besed, ko sem poudarjal, koliko stroškov ima Ribniški okraj za ceste; omenil sem, da je imel leta 1882. 20 %, leta 1883. 15 % in leta 1884. 20 % priklado, in kakor je cestni odbor že poslal dotični izkaz deželnemu odboru, bo treba za prihodnje leto zopet 20 % priklado naložiti.

Zatoraj bi slavnemu zboru toplo priporočal ta moj predlog v sprejem.

(Se podpira — Wird unterstützt.)

Deželni glavar:

Želi kdo govoriti k temu predlogu?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Poročevalec dr. Samec:

Predlog gospoda poslanca Pakiža je enak tistemu, katerega je lansko leto že stavil upravni odsek in katerega je slavni deželni zbor v svoji 15. seji tudi sprejel. Zato se jaz od svoje strani nikakor ne protivim sprejetju tega predloga, ampak ga toplo priporočam, ker sem prepričan, da je kolikor toliko državna dolžnost, skrbeti za pomnožitev prometnih sredstev na Kranjskem. Jaz bi se usojal samo na-

svetovati, da se tri besede, namreč besede „po deželnem odboru“ izpusté, kajti to se samo ob sebi razume, da deželni zbor po svojem odboru enake prošnje na slavno vlado stavlja.

Z dovoljenjem gospoda poslanca Pakiža bi se toraj njegov predlog glasil:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Visoka c. kr. deželna vlada se zopet naprosi za primerno podporo iz državnega zaklada za omenjene okrajne ceste Rakek-Bloška polica-Zlebič-Ribnica, oziroma Babnopolje.

Poslanec Pakiž:

Jaz se vjemam z gospodom poročevalcem.

Deželni predsednik baron Winkler:

Jaz od svoje strani nimam ničesar proti temu, da se sprejme predlog gospoda poslanca Pakiža, toda omeniti moram, da dovolitev podpore ni samo odvisna od vlade, ampak vsaka taka podpora mora biti postavljena v državni preudarek, in se mora po ustavni poti določiti, katera svôta se dovoli v podporo. Sicer pa nisem, kakor sem že omenil, zoper to, da se ponovi dotična prošnja; dovolitev pa je le odvisna od državnega zbora in potrditve na Najvišjem mestu.

Deželni glavar:

Gospodje, kateri se strinjajo s spremenljivim predlogom gospoda poslanca Pakiža, blagovolijo se vzdigniti.

(Obvelja — Angenommen.)

Prosim gospoda reditelja, da pokliče gospode z desne strani v zbornico.

(Reditelj dr. Poklukar se podá iz zbornice — Ordnr Dr. Poklukar begibt sich aus dem Saale.) (Klici — Rufe: Saj smo sklepâni.)

(Reditelj dr. Poklukar se vrne sam v zbornico — Ordnr Dr. Poklukar kommt allein in den Saal zurück.)

Preidemo k deveti točki dnevnega reda.

9. Ustno poročilo gospodarskega odseka o pospeševanju hišne industrije in o ustanovitvi obrtnijskih strokovnih šol (k prilogi 37.).

9. Mündlicher Bericht des volkswirthschaftlichen Ausschusses betreffend die Förderung der Errichtung gewerblicher Fachschulen und der Hausindustrie (zur Beilage 37.).

Poročevalec Murnik:

Slavni zbor!

Gospodarskemu odseku je oddal slavni zbor poročilo deželnega odbora gledé pospeševanja ustanovitve obrtnijskih strokovnih šol in hišne obrtnije. Gospodarski odsek je to poročilo deželnega odbora pretresoval in

konečno na podlagi obravnave sklenil, predlagati slavnemu deželnemu zboru ravno one predloge, katere je stavil v prilogi 37. deželni odbor.

Gospodarski odsek je bil isto tako kakor deželni odbor mnenja, da o tej stvari ni treba Bog vé kacih obširnih poročil, zaradi tega, ker je obče znano, da se za obrtnijske šole na Kranjskem ravno tako kakor za pospeševanje domače ali hišne obrtnije od strani onih, kateri so za to poklicani, ni dosti storilo.

Prehajaje sedaj na posamezne predloge, jih bom v imenu gospodarskega odseka le na kratko utemeljeval. Toda predno preidem na poročanje, omenim, da se bo bolje vedelo, zakaj deželni odbor in gospodarski odsek to in ne kaj drugega ali več predlagata, da sta morala imeti pred očmi ona načela, katerih se je sedanja centralna komisija za napravo obrtnijskih strokovnih šol držala, in katerih se tudi sedaj vselej drži. Na to se je odsek posebno zaradi tega moral ozirati, ker teh šol ne dela dežela sama ali deželni odbor po naročilu deželnega zbora, ampak v rokah ima sedaj vse visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje.

Omenjena centralna komisija se je namreč v svoji seji 31. januarja 1882 za sledeča načela odločila, ter jih tudi enoglasno sklenila in se po teh sedaj tudi ravná.

Dovolil bi si s privoljenjem častitega predsedstva te načela, kakor so se v ravno omenjeni seji sklenila, prečitati. (Bere — Ließt.):

„1. Die Central-Commission erkennt als ihre Aufgabe die Fortentwicklung des Bestehenden und widerráth alle Neugründungen gewerblicher Lehranstalten vor dem 1. Jänner 1884.

Insbefondere erachtet sich

2. die Central-Commission nicht für competent, über Schulgründungen aus humanitärem Gesichtspunkte Anträge zu stellen, da sie Zwecke der Gewerbepolitik und nicht Zwecke öffentlicher Wohlthätigkeit zu fördern hat.

Ferner hält die Central-Commission

3. Schul-Gründungen zur Schaffung neuer Industrien so lange für unstatthaft, als einer bestehenden österreichischen Industrie noch nicht die nöthigen Bildungsmittel dargeboten sind.

Endlich errachtet die Central-Commission

4. Schul-Gründungen zur Verlängerung der Existenz von Industrien, die nach dem heutigen Stande der Technik nicht mehr lebensfähig sind, als unzulässig.

5. Stellt die Central-Commission für die Errichtung von gewerblichen Fachlehranstalten in den nächsten Jahren vom 1. Jänner 1884 ab den Grundsatz auf, daß auf solche Errichtungen nur dann eingerathen werden kann, wenn an einem Orte das Vorhandensein eines gewerblichen Lebens nachgewiesen ist, dessen Umfang so bedeutend, dessen Entwicklungsfähigkeit so unzweifelhaft und dessen fachlicher Charakter so klar ausgesprochen ist, daß auch die spezielle Richtung deutlich zu Tage liegt, in der ein Bedürfnis nach didaktischer Förderung besteht“.

Ravno ista komisija je, ko je sestavljala na podlagi teh sklepov nov program za strokovne šole, izrekla, da mora biti konečni namen teh šol (Bere — Ließt):

„Die Stärkung der industriellen Production des Reiches ist auch in Wahrheit für die Entschliessungen

alleinbestimmend. Es mußte daher vor Allem durch eine entsprechende Gestaltung der executiven und consultativen Institutionen die Gewähr gewonnen werden, daß bei der Beurtheilung und Lösung von Fragen der Gewerbe-Unterrichts-Organisation die großen Bedürfnisse des Gewerbetreibens oder die Hauptinteressen der Industrie Oesterreichs, wie sie sich im Lichte der internationalen Cultur- und Wirthschaftsbewegung darstellen, stets maßgebend bleiben. Denn sobald man sich den kleinen Horizonten der verschiedenen Localpatrioten anbequemen wollte, würde die gesammte Betrachtungsweise der Probleme des gewerblichen Bildungswesens auf einen so niedrigen Standpunkt herabgezogen und dieses weite Gebiet so willkürlich in hunderterlei einzelne enge Gesichtskreise zerlegt, daß der leitenden Staatsbehörde binnen Kurzem jede zielbewußte Neuerung abhanden kommen müßte. Es würde dann nur allzubald die Menge bedeutungsloser Unternehmungen überwuchern, die an kleinsten Versuchen zerplitterte Kraft an den entscheidenden Punkten fehlen, die Unwirksamkeit der Action für das große Ganze am Tage liegen“.

To sem mislil v imenu gospodarskega odseka prečitati slavnemu zboru zato, ker bi morebiti marsikateri mislil, da je umestno, dokaj več strokovnih šol napraviti, kakor jih je nasvetoval deželni odbor in na podlagi njegovega poročila tudi gospodarski odsek.

Te načela provzročilo je posebno to, ker se je v poprejšnjih letih, ko sta se še visoko trgovinsko ministerstvo in ono za nauk in bogočastje delila v nadzorstvu teh šol, mnogo šol naredilo in celó takih, v katerih je bilo več učiteljev kakor učencev. Treba je bilo tedaj take šole opustiti, ker so vendar predrage. Odslej se pa napravljajo te šole le še tam, kjer so dotični pogoji za uspešno delovanje, in da bi se ta pot ne zgrešila, so se oni principijelni sklepi napravili in teh se je deželni odbor, kakor tudi gospodarski odsek, držal.

Deželni glavar:

Otvorjam generalno debato. (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Preidemo v specijalno debato.

Poročevalec Murnik:

Prvi predlog gospodarskega odseka se glasi:

(Bere iz priloge 37. — Liest aus der Beilage 37):

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča, da se, razloživši razmere gledé izdelovanja žimnatih sit na Kranjskem, obrne na visoko c. kr. trgovinsko ministerstvo s prošnjo, da bi visokoisto to industrijo pospeševalo na ta način, da izposluje kar najnižjo colnino (izvoznino).

* Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Der Landesausschuß wird beauftragt, sich unter Darlegung der Verhältnisse der Kofshaarfeibwaren-Industrie in Krain an das hohe k. k. Handelsministerium mit der Bitte zu wenden, daß hochdaselbe diese Industrie durch Ermöglichung niedriger Ausfuhrzölle fördern möchte.“

K temu predlogu bi v imenu gospodarskega odseka omenil, da je ta hišna obrtnija na Kranjskem

že jako stara, ali da se je v teku let pri njej mnogo spremenilo. Tako je surovo blago sedaj trikrat dražje, kakor je bilo pred 30 leti, izdelki se pa niso za toliko podražili, zato mora tisti, kateri ima to hišno obrtnijo v rokah, gledati na to, da si na kak drug način kaj več prisluži, in to je le mogoče, če se carina ali colnina zniža. Carina ali colnina drugih držav je pa tako velika, da je res težko tekMOVATI z inozemstvom. Zaradi tega je edina prošnja dotičnih krogov ta, da naj bi se kolikor mogoče, colnina posebno na Francosko in v Belgijo znižala, in zato je tudi mnenje gospodarskega odseka, da bi bilo uspešno, ko bi tudi slavni deželni zbor temu predlogu pritrtil.

Visoko ministerstvo je tudi že l. 1874. ali 1875. neko šolo napravilo v Stražišči, da bi se bila druga obrtnija iz žime uvela, ali poročati imam le to, da so se ljudje res hitro naučili dotične druge stroke, ali ker ni bilo nobenega, ki bi bil to stvar prodajal, je ta zopet zaspala.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere iz priloge 37. — Liest aus der Beilage 37):

2. „Deželnemu odboru se naroča, obrniti se na visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje s prošnjo, naj bi pospeševalo čipkarijo v Idriji, ali na ta način, da nastavi učitelja za risanje obrazcev za čipke ali pa, da pripravi obrazce in risanja (pisme) za čipke.

2. Der Landesausschuß wird beauftragt, sich an das hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht mit dem Ersuchen zu wenden, daß es sich bewegen finden möchte, die Spitzenindustrie in Idria, sei es durch Anstellung eines Spitzenzeichnenlehrers oder durch Beistellung von Spitzenmustern und Spitzenzeichnungen zu fördern.“

K temu predlogu imam le to omeniti, da je visoko trgovinsko ministerstvo že l. 1876. ustanovilo v Idriji šolo za čipkarijo, katera je podredjena posebnemu odboru, in katero je nadziralo dotle visoko trgovinsko ministerstvo; ali sedaj je tudi ta šola ravno tako podredjena ministerstvu za nauk in bogočastje, kakor vse druge. Ta šola je res dobro uplivala na čipkarijo, kar kažejo posebno številke. Če pomislimo, da je 1860. l. zaslužek znašal okoli 16.000 gld., l. 1873. 30.000 gld. in da se je vrednost čipek l. 1876. cenila na 70.000 gld. in sedaj okoli 100.000 gld., lahko trdimo, da se je čipkarija v Idriji zelo povzdignila. Pa ne le s tem, da je visoko ministerstvo to hišno obrt in deloma tudi slavni deželni zbor podpiral, se je povspešila, ampak morda še veliko bolj jo je povspešilo to, da so se ljudje našli, kateri te napravljene izdelke po svetu spravijo, da se prodajo.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere iz priloge 37. — Liest aus der Beilage 37):

3. „Deželnemu odboru se naroča, da se, razloživši razmere tukajšnje slamnikarije, obrne na visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje s prošnjo, naj bi ukrenilo, da se izdá podučevalni spis o vprašanji, kako povzdigniti pripravljanje slame za pletenje.

3. Der Landesausschuß wird beauftragt, sich unter Darlegung der Verhältnisse der hierländigen Strohhut-Industrie an das hohe k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht zu wenden und zu bitten, daß sich daselbe bewegen finden möchte, Veranlassung zu treffen, daß

eine belehrende Schrift über die Frage der Hebung der Cultur des Flechtstrohes veröffentlicht wird.“

Omeniti imam le, da je visoko trgovinsko ministerstvo že l. 1867. napravilo šolo, katera je bila začasno v Mengešu, Domžalah in Dobu. Za tisto dōbo so uplivala posebno dobro in uplivajo še sedaj obstoječe tamošnje fabrike. Utemeljenje prošnje ni zato, da bi se zopet ustanovila šola, ker je dosti prilike, da se podučujejo ljudje v pletenji slannikov tudi v dotičnih tovarnah in pri sosedih v pletenji izredno dobro izurjenih. Mnogokrat se je pa izrekla želja, kako bi bilo mogoče, kulturo slame povzdigniti. In tū si ne vé nikdo pomagati; mnenja so pa v dotičnih krogih, da bi bilo vendar le mogoče, da bi se tudi kultura slame za pletenje mogla povzdigniti in da bi bilo mogoče, veliko slame tukaj kupiti, in ne le v Italijo, Belgijo, Švico, Kino i. dr. po njo pošiljati, od koder je vsled colnine precej draga. Zaradi tega priporoča gospodarski odsek omenjeni predlog sprejeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec Murnik:

(Bere 4. predlog a) — Liest den 4. Antrag a):

„4. Deželnemu odboru se naroča, obrniti se na visoko c. kr. ministerstvo za uk in bogočastje s prošnjo, visokoisto naj bi:

a) „ustanovilo v Ljubljani c. kr. strokovno šolo za lesno industrijo, ki bi obsegala mizarstvo za stavbinska dela in pobišno opravo, potem lesoreznicu in strugarnico, dalje delarnico za podučevanje o napravi kmetijskega orodja in lesno hišno obrtnijo“.

„4. Der Landesauschuss wird beauftragt, sich an das hohe k. k. Ministerium für Cultur und Unterricht mit der Bitte zu wenden, dass sich hochdaselbe bewegen finden möchte:

a) „in Laibach eine k. k. Fachschule für Holzindustrie zu errichten, welche die Bau- und Möbeltischlerei, Holzschneiderei und Drechslerei, eine Lehrwerkstätte für Erzeugung landwirthschaftlicher Geräthe und die Holzverarbeitende Hausindustrie umfassen würde“.

Gledé 4. predloga a) omenjam v imenu gospodarskega odseka, da on posebno toplo podpira mnenje, naj bi bila Ljubljana središče za lesno hišno obrtnijo, iz katere bi se učenci razšli po celi deželi in širili nauke vsak v svojem kraju.

Res je, da imamo lesno obrtnijo skoraj v vsakem okraju, ali se pa vendar zahtevati ne more, da bi se vsacemu okraju posebna taka šola ustanovila. Gospodarski odsek je mnenja, če bi se v Ljubljani šola za lesni obrt naredila, da bo ta šola jako dobro uplivala ne le na mizarstvo, strugarstvo in sploh na lesorez, ampak tudi na hišno obrtnijo po vsih krajih, kjer je tudi do sedaj ta obrtnija dosti živahna. Ta obrtnija se bo potem zboljšala in ljudje si bodo več zaslužili, kadar pridejo učenci iz take šole v svoje domovje.

Priporočam tedaj predlog gospodarskega odseka.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere iz 4. predloga točko b) — Liest aus dem 4. Antrage den Punkt b):

b) „pospeševalo pletenje košev in jerbases s tem, da ustanovi šolo za pletenje in da nastavi popotnega učitelja, ki bi podučeval o vrboreji.

b) die Korbflechterei durch Errichtung einer Korbflechterschule und Bestellung eines Wanderlehrers für den Unterricht in der Weidenzucht zu fördern“.

Za šolo za pletenje košev in jerbases je tukaj tudi sklep gospodarskega odseka, naj bi se slavni zbor potegnil za to, da bi se taka šola ustanovila. Gospodarski odsek je bil mnenja, da bi učitelj o vrboreji jako mnogo koristil, ko bi se v naši deželi nastavil. Ravno tako koristno bi bilo, ko bi se šola napravila za pletenje košev, jerbases i. dr. Ker je pletenje košev in jerbases i. dr. že precej razširjeno po naši deželi in ker je jako mnogo praznega prostora za vrborejo, bi bilo uspešno, ko bi se vrboreja še bolj razširila. Slavni zbor bo korist povzdige vrboreje še bolj razvidel, ako preberem nekoliko stavkov iz ukaza visokega c. kr. ministerstva za poljedelstvo, katero o vrboreji piše sledeče (bere — liest):

„In vielen Niederungslagen finden sich Grundstücke, oft von größerer Ausdehnung, deren Boden klar und feucht, mit Ackerwerkzeugen schwer zu bearbeiten, auch für den Grasmuchwuchs minder vortheilhaft ist, so dass dieselben eine nicht befriedigende Rente abwerfen. Zu einer solchen können sie aber, sofern sie nur einigermaßen tiefgründig sind, gebracht werden durch die Bepflanzung durch Korbweiden. Die Nachfrage nach Flechttrüthen von denselben ist immer so bedeutend, dass an einem Absatze selbst über die engeren Ländergränzen hinaus, voraussichtlich sobald nicht mangeln wird. Die Cultur der Korbweiden, der es mehrere Arten zur Auswahl je nach Eignung der Örtlichkeit gibt, ist nicht schwierig; nur die Anlage der Pflanzungen erfordert größere Auslagen; die Unterhaltungskosten beschränken sich auf Reinigung und Bewässerung des Bodens. Die rentable Dauer einer Korbweidenplantage kann auf 12 Jahre angenommen werden. Vom dritten Jahre ab, verzinst dieselbe, nach vorliegenden Erfahrungen das Bodencapital und die Culturkosten auf 20 bis 30 Prozent jährlich, so dass also neben der Amortisation ein beträchtlicher Gewinn daraus zu ziehen ist, welcher denjenigen anderer, weit mühevollerer Culturzweige weit übertrifft. Gleichzeitig gibt die Korbweidenzucht Veranlassung zur Entwicklung und Förderung einer Hausindustrie, welche, da sie von schwächeren Personen ausgeübt wird, und Gegenstände des täglichen Verbrauchs erzielt, welche immer ihren Markt finden, ebenfalls einer besonderen Berücksichtigung werth ist“.

Oziroma na to strokovno izjavo je gospodarski odsek mnenja, da bi ta šola jako koristna bila za deželo in tedaj tudi toplo priporoča slavnemu deželnemu zboru, naj bi izvolil predlog sprejeti.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere iz 4. predloga točko c) — Liest aus dem 4. Antrage den Punkt c):

c) „podpiralo lončarijo na Kranjskem s stipendijami, ki naj bi jih ustanovilo“.

c) „die Thonwarenindustrie in Krain durch Gründung von Stipendien zu unterstützen“.

Kar se tiče tega in tudi 5., 6. in 7. predloga, sklicujem se na poročilo, katero je deželni odbor predložil slavnemu deželnemu zboru in le omenjam, da sem mnenja, da mi ni treba danes temu poročilu še kaj dostaviti.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere — liešt):

„5. Visokemu c. kr. ministerstvu za uk in bogočastje se za do sedaj gledé vpeljave nove industrije v Železnikih, Kropi in Kamni Gorici storjene korake izreka zahvala, ter se visokoisto naprosi, da obljubljeno strokovno šolo za te kraje ustanovi.

5. Dem hohen k. k. Ministerium für Cultus und Unterricht wird für die bisher zur Einführung eines neuen Industriezweiges für die Industrieorte Eisnern, Kropp und Steinbüchel eingeleiteten Schritte der Dank ausgesprochen und hochdaselbe gebeten, die in Aussicht genommene Fachschule für diese Orte zu errichten“.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere — liešt):

„6. Deželnemu odboru se naroča, da dogovorno s trgovinsko in obrtnijsko zbornico za Kranjsko sestavi poseben odbor v Ljubljani, ki bi ob enem z združnimi odbori, ki se imajo sestaviti po deželi, razpravljal, kje bi se mogle domače obrtnije na novo ustanoviti in katere.

6. Der Landesauschuss wird beauftragt, unter Einem mit der Handels- und Gewerbekammer für Krain ein Comité in Laibach zu bilden, welches unter Einem mit den am Lande zu bildenden Filialcomités die Frage zu erörtern hätte, wo neue Hausindustrien und welcher Art eingeführt werden könnten“.

(Obvelja — Angenommen.)

(Bere — liešt):

„7. Deželni zbor izreče, da je pripravljen ustanovitev obrtnijskih strokovnih šol in povzdigo domače industrije kolikor mogoče podpirati in pospeševati, ter dovoli v ta namen za leto 1885. donesek 5000 gld. iz deželnega zaklada.

7. Der Landtag spricht die Bereitwilligkeit aus, die Errichtung gewerblicher Fachschulen und die Hebung der Hausindustrien nach Möglichkeit zu unterstützen und zu fördern und bewilligt hiefür für das Jahr 1885 aus dem Landesfonde einen Beitrag von 5000 fl.“

(Obvelja — Angenommen.)

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1883. (k prilogi 11.).

9. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landes-kultur-fondes pro 1883 (zur Beilage 11).

Poročevalec dr. Mosché:

Slavni zbor!

Ker ni g. dr. Mauerja kot poročevalca tega predmeta navzočnega v zbornici, imam jaz čast poročati o računskem sklepu deželno-kulturnega zaklada za l. 1883.

Prosim vas, gospôda moja, da v ta namen vzamete v roke prilogo 11. in našli boste pod točko IX., da so dohodki deželnega kulturnega zaklada l. 1883. imeli dejanskega vspeha 1150 gld. 40 kr. Toliko je bilo

vspeha za l. 1883., namreč za računsko leto. Preliminirano je bilo 810 gld. tedaj za 340 gld. 40 kr. več. Na strani 4. priloge 11. pod rubriko IV. boste našli zemljodelstvene stroške, ki so iznašali l. 1883. 2745 gld. 40 kr. Za poprejšnja leta se je plačalo 75 gld., za računsko leto 1883. se je plačalo 2670 gld. 40 kr., proračunjeno je bilo na 2370 gld., tedaj se je več potrošilo za 300 gld. 40 kr.; zastanki za računsko leto 1883. bili so 10 gld., vsega skupaj 10 gld.

Finančni odsek nasvetuje, da bi slavni deželni zbor računski sklep deželno-kulturnega zaklada za leto 1883. na znanje vzel.

(Obvelja — Angenommen.)

11. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1885. (k prilogi 16/A.).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Voranschlag des Landeskultur-fondes pro 1885 (zur Beilage 16/A.).

Poročevalec dr. Mosché:

Nadalje imam poročati o proračunu deželno-kulturnega zaklada za l. 1885. po prilogi 16/A. Deželni odbor je proračunjal potrebščine in sicer donesek za sadje- in vinorejsko šolo na Slapu 920 gld., potem za različne stroške 10 gld. Skupni znesek potrebščin je proračunjen tedaj na 930 gld. Finančni odsek nima k temu proračunu ničesar dostaviti. Nadalje je zaklada proračunjena in sicer globe za gozdne prestopke in poljske poškodbe 920 gld. in različni dohodki v znesku 10 gld., tedaj skupni znesek zaklade je 930 gld. Tudi gledé zaklade se finančni odsek strinja s predlogom deželnega odbora ter nasvetuje:

Deželni zbor naj potrdi proračun deželnega kulturnega zaklada za l. 1885. s potrebščino v znesku 930 gld. in s zaklado v znesku 930 gld.

(Obvelja — Angenommen.)

12. Priloga 43. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah: D. O personalnem kreditu na kmetih.

12. Beilage 43. — Bericht des volkswirthschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse: D. Personalkredit am Lande.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Slavni zbor!

Poročati mi je v imenu gospodarskega odseka o agrarnih razmerah in sicer o personalnem kreditu na kmetih. Pri anketi se je o tej reči precej obširno obravnavalo. Deželni odbor je v svojem poročilu tudi povedal svoje mnenje. Poročilo gospodarskega odseka o tem predmetu je že več dni v rokah gg. deželnih poslancev, tedaj prosim dovoljenja, da celega

poročila ne preberem, ampak le predloge, katere je stavil gospodarski odsek.

(Pritrjuje se — Zustimmung.)

(Bere — ließt):

Gospodarski odsek tedaj nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča, da v posebni okrožnici do občinskih in župnijskih uradov opozarja na koristno delovanje hranilnih in posojilnih zadrug in da okrožnici priloži navod k ustanovljenju, izgledna pravila in pouk za delovanje.

2. „Zvezi slovenskih posojilnic“ izreče kranjski deželni zbor svojo zahvalo in priznanje za njeno koristno delovanje.

3. Deželni odbor naj prosi slavno notranje ministerstvo, da ponovi gori omenjeni ukaz hranilnicam.

Deželni glavar:

Otvarjam generalno debato.

Želi kdo besedo?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Preidemo tedaj v specialno debato.

Prosim gospoda poročevalca, da bere posamezne nasvete in če ne bo ugovora, se smatra, da so sprejeti.

(Poročevalec bere nasvêt 1., 2. in 3., kateri obveljajo brez razgovora — Der Berichterstatter ließt den Antrag 1, 2 und 3, welche ohne Debatte angenommen werden.)

13. Priloga 44. — Poročilo gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: E. O izterjevanji davkov in o davkarskih eksekutorjih.

13. Beilage 44. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse: E. betreffend die Steuereintreibung und die Steuerexekutoren.

Poročevalec Obreza:

(Bere poročilo gospodarskega odseka, priloga 44., sledečim nasvetom — Ließt den Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses, Beilage Nr. 44, mit folgendem Antrage):

„Slavni deželni zbor naj naroča deželnemu odboru, da ponavlja prošnjo do vlade gledé vplačevalnega termina za davke in preosnove institucije davkarskih eksekutorjev.“

(Obvelja — Angenommen.)

14. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o §. 2. letnega poročila „davki“.

14. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichs-Ausschusses über §. 2 des Rechnungsbereichs „Steuern“.

Deželni glavar:

O tej točki bo namesto gosp. dr. Mauer-ja, ki ni navzočen, poročeval gosp. poslanec Klun.

Poročevalec Klun:

V seji deželnega zbora od 11. oktobra 1883. l. je bilo sklenjeno, naj se izreče zahvala članom deželne komisije za pritožbe o uravnavi zemljiškega davka. Deželni odbor naznanja, da je pismeno zahvalo izrekel vsem dotičnim gospodom.

Odsek za pregledovanje letnega poročila predlaga, naj se to vzame na znanje.

(Obvelja — Angenommen.)

Nadalje v §. 2. letnega poročila, marg. št. 2., se naznanja, da je deželni odbor izvršil sklepe deželnega zbora, po katerih je naloženo deželnemu odboru, naj se do visoke deželne vlade obrne s prošnjo gledé premembe obrokov za vplačevanje zemljiškega in hišnorazrednega davka, kakor tudi gledé premembe instrukcije davčnih eksekutorjev in izvrševalnih pristojbin. Tudi izvršitev tega sklepa predlaga dotični odsek, naj slavni zbor vzame na znanje.

(Obvelja — Angenommen.)

Ob enem je hotel odsek za letno poročilo gledé davkarskih eksekutorjev in gledé obrokov, v katerih se imajo davki plačevati, nasvetovati, da bi se zopet slavna deželna vlada naprosila, da v tem oziru priporoča prošnjo c. kr. vladi na Dunaji. Ravno o tem predmetu je bil danes storjen sklep, torej se mi zdí od več, da bi v tem oziru še kak sklep predlagali k sklepu gospodarskega odseka.

Jaz le predlagam v imenu odseka, da se tudi ta izvršitev lanskega sklepa deželnega zbora po slavnem deželnem odboru vzame na znanje.

(Obvelja — Angenommen.)

15. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o §. 8., marg. št. 37. do 45., gledé Slapske šole.

15. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichs-Ausschusses über §. 8, Marg. Nr. 37 bis 45, betreffend die Slaper Schule.

Poročevalec dr. Sterbenec:

Slavni zbor!

Poročati imam iz §. 8. o deželni sadje- in vino-rejski šoli na Slapem. Poročilo marg. št. 37. pričinja pri učencih ter našteva njih deset v obeh letih, v prvem osem in v drugem dva; proti predletu manj dva; rednih učencev se šteje devet in eden izvan-reden; med rednimi učenci nahajamo osem, kateri so uživali deželne ustanove. Koncem šolskega leta jih je bilo še samo osem, med letom sta dva izostala.

Iz imenika učencev se kaže, da so se jeli Dolenjci za Slapensko šolo zanimati, ker izmed deset učencev jih spada šest na Dolenjsko.

Učno osebje je v poslovnem letu 1882/3. ostalo isto, tako tudi je učni red enak predletu; vpeljala se je pa telovadba. O petju na zavodu ni poročila, mogoče da je izostalo kot v predletu zavolj nezmožnih v petju. Stroka v sviloreji se v tem letu ni predavala, ker drugoletniki so se je učili že kot prvoletniki.

Poročilo prijavlja, da je zdravja manjkalo posebno učečemu osebju, in tekom letošnjega leta je učitelj Lenarčič zavolj bolehanja se službi odpovedal in meseca aprila iz službe izstopil.

Učiteljski kurz, to je: poduk za ljudske učitelje, je obiskovala v poslovnem letu šestnajst učiteljev, med njimi petnajst Kranjcev in en Istrijanec; izmed kranjskih učiteljev jih je štirinajst uživalo deželno podporo, v kateri namen je slavni deželni zbor dovolil 400 gld. — Predavanje razne tvarine je trajalo od 16. avgusta do vštetelega 5. septembra po osem ur na dan, v resnici dolgo časa trajajoč za učitelje in učence, posebno ako se pomisli, da je v istem času huda vročina.

Poskušnje ljudskih učiteljev sta se vdeleževala dva deželna poslanca; pri skušnji navadnih učencev je bilo mnogo odlične gospôde. Izmed pridelkov na Slapenski šoli se je v tržaški razstavi l. 1882. izpostavilo vino in zanj je bila prejeta sreberna svetinja. V razstavi Ljubljanski preteklega leta so pa presvitli cesar sami pohvalili vino, od kojega časa se zove cesarsko vino in je vino to spojen rizling z rulandcem. Inventar učnih pomočkov se je neznatno pomnožil, gospodarski inventar je ostal nespremenjen. Poslopje je potrebovalo poprav, katere so se tudi storile in napravile žlebovi, da odpeljujejo vodo na potrebne kraje. Stroški so vzeli svôto 117 gld. 87 kr. Povečala se je drevesnica in nasadilo 6000 raznih drevesc. Iz poročila pozvedamo, da se je v sejalnici poskušalo s peški američkih trt, kar se pa ni posrečilo, ker pri vsi skrbi Slapenska zemlja tej rastlini ne ugaja; na Majeriji se je spremenilo nekaj senožet v vinograde.

Vodstvo naznanja, da so se vršila tekoča dela enako predletu; v pridobljevanji obilniše krme so se vzele v najem štiri senožeti od Vipavske grajščine za letno plačilo 161 gld.

Vinska letina bila je slaba; vzroki se navajajo: slabo vreme in glivice.

Počitnice so navadni učenci vživali samo med kurzom za ljudske učitelje; izleta v druge kraje so imeli dva, pri katerih so si naprave pri drugih vzglednih posestvih ogledovali.

38. marg. številka naznanja, da je po odstopu pristava na Slapenski šoli Lenarčiča deželni odbor razpisano službo izmed več prosilcev podelil Viljemu Rohrmanu, kateri je bil služboval kot vajenec pri c. kr. gospodarstvu v Onjezdu na Češkem, ter je Rohrmann nastopil službo na Slapem prvega maja tega leta.

39. marg. številka nam pové, da je deželni odbor račun za leto 1882. in proračun za leto 1884. predložil visokemu c. kr. poljedelskemu ministerstvu, ter ob enem prosil, da se državna podpora dveh tisoč tudi za leto 1885. dovoli.

40. marg. številka govori o računskem izkazu Slapenske šole, ki se ima vsled pogodbe posestniku grafu Lanthieri-ju predložiti v odobravo, kar je tudi storil.

41. marg. številka pové, da je kmetijska družba za Kranjsko prostor pri lanski razstavi zastoj prepuštila, za kateri blagodušni čin se je deželni odbor zahvalil in kar naj slavni zbor na znanje vzame.

42. marg. številka pravi, da ste bile v letu 1883/4. dve deželni ustanovi za Slapensko šolo izpraznjene; te dve in druge dve, katere je slavni deželni zbor lani vnovič napravil, so se podelile izmed deset prosilcev najvrednišim in potrebnim, med katerimi nahajamo tri Dolenjce in enega Notranjca.

43. marg. številka. Slavni deželni zbor je v zadnjem zasedanji deželnemu odboru naložil, da poišče in pozveduje vzroke, zakaj učenci med letom tako pogostoma Slapensko šolo zapuščajo. Deželni odbor je svoji nalogi zadostil ter od vodstva na deželni šoli zahteval, o tem mu poročati. Vodstvo navaja med vzroki, da se Dolenjci premalo brigajo za to šolo, ker na Dolenjskem krivo sodijo o tej šoli, kot da bi poduk na Slapenski šoli ne ugajal Dolenjcem; tudi navaja vzrok v tem, da deželna šola na Slapem ni na svojem mestu, kajti ona se nahaja tam, kjer je najmanj vinogradov, in misli, da bi bil uspeh deželne šole večji, ako bi se šola preložila s Slapega kam na Dolenjsko, kjer je več vinogradov in bi Dolenjci se ne bali dolgega pota in velikih stroškov.

O nasvetovanih reverzijah po slavnem deželnem zboru, da bi učenci z deželnimi ustanovami se zavezali, tekom dveh let zavoda brez dovoljenja deželnega odbora ne zapuščati, misli vodstvo, da bi ne hasnilo, ker marljivi učenci se že tako tega drže.

44. marg. številka. Učiteljskega kurza v letu 1883. se je vdeleževalo sprejetih 16 učiteljev, razun dveh, ki sta bila se vdeleževala na svoje stroške, je njih 14 se vzdrževalo na stroške deželne, v kateri namen je bil deželni zbor dovolil svôto 400 gld. proti temu, da se sprejeti učitelji koncem kurza poskušnji podvržejo, kar se je tudi zgodilo in so dotični skušnji povoljno prestali.

45. marg. številka ima izkaz učencev od leta 1873. — 1880., kateri so bili na Slapenski deželni šoli in nam ob enem tudi pové, kolikor mogoče, s čim poslujejo sedaj.

V dotični dôbi od l. 1873. — 1880. nahajamo v imeniku 40 učencev, izmed katerih je njih 18 na lastnem domu, 7 v častnih službah, drugih 15 se je nekaj svojemu poklicu siloma iznejeverilo, ker so jih k vojakom vzeli, dva sta pa havzirarja, — kar pa tudi ni nesmešno ne napačno, ker obstoji tudi za ta posel postava, da se vsakdanji kruh prisluži. Konečno predlagam v imenu odseka za letno poročilo:

Slavni zbor naj poročilo deželnega odbora v §. 8., marg. številke 37. — 45. na stranéh 118. — 129. na znanje vzame.

(Obvelja — Angenommen.)

16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učitelja Vencelja Sturma za povišanje pokojnine.

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Lehrers Venzel Sturm um Pensionserhöhung.

Poročevalec Detela:

Slavni zbor!

Finančnemu odseku se je izročila prošnja Vencelja Sturma, umirovljenega učitelja v Metliki, s katero prosi, da se mu pokojnina od 575 gld. dopolni na 680 gld. pōtem milosti. On se opira v tej prošnji, da je služil od 1. novembra 1841 polnih 42 let, da bi torej pravico imel do polne penzije v znesku 680 gld. Ali deželni šolski svet iz nekih formalnih pomanjkljivosti mu ni nakazal cele penzije, nego samo $\frac{7}{8}$. Za prve leta se namreč dotičnik ni izkazal, da bi imel tako imenovani konsistorijalni izpit. Ker je pa njegovo službovanje bilo pohvalno in ker je zdaj prosilec v starosti svoji 61 let bolehen, pa ima še preskrbovati 7 otrok, je finančni odsek gledé na to, da je prosilec Sturm 42 let služboval in sicer pohvalno, sklenil, priporočati slavnemu zboru sledeči nasvet:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Prositelju Vencelju Sturmu se dovoli povikšanje penzije za 85 gld. toraj na letni znesek 680 gld. in sicer na 5 let začéniši s 1. januarjem 1885 iz učiteljskega pokojninskega zaklada.

(Obvelja — Angenommen.)

17. Priloga 50. — Poročilo gospodarstvskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem: C. O hipotekarnih dolgovih na kmetjskih posestvih.**17. Beilage 50. — Bericht des volkswirtschaftlichen Ausschusses über die Agrarverhältnisse in Krain: C. über die Hypothekerverschuldung.**

(Glasovi: — Rufe: Nismo sklepčni.)

Deželni glavar:

Prosim gg. poslance poklicati v zbornico, ker sicer nismo sklepčni.

(Zgodi se — Geschieht.)

Poročevalec Dev:

Slavni zbor!

Imam poročati v imenu gospodarskega odseka o agrarnih razmerah na Kranjskem, oziroma o hipotekarnih dolgovih na kmetjskih posestvih. Žalibog se prepričamo, da je hipotekarnih dolgov vknjiženih do 60 milijonov. Akoravno se mora v poštev vzeti, da vsi ti dolgovi niso veljavni, ker nekateri so že zastarani, nekateri plačani, nekateri so uložno vknjiženi, vendar je ta svōta, ako se tudi le polovica odbije, velikanska. Kdo in zakaj je vzrok temu žalostnemu položaju, to je natančno razjasnjeno v poročilu, katero je v rokah gg. poslancev in na katero se jaz sklicujem.

Vsojam se tedaj v imenu gospodarskega odseka staviti sledeče nasvete (bere — liešt):

„Slavni deželni zbor naj sklene:

1. Deželnemu odboru se naroča, prositi slavno vlado, da naj izvoli oziraje se na to, da se je postavni načrt o dednem nasledstvu na kmetih že predložil v ustavno obravnavanje, s tem zakonom tesno zvezane določbe o zastavni pravici in o izvršbi preustrojiti;

2. da se doseže in ohrani davčna zmožnost kmetjskih posestnikov, naj bi slavna vlada

a) eksekutivno izterjevanje davčnih zastankov pri takih posestvih omejila na skrajno mero, ter eksekvirala z najmanjšimi stroški;

b) skrbela za to, da se po državnem zakonu določi skrajna meja, od katere se smejo zadolžiti kmetjska zemljišča;

c) po zakonu določila, da se kmetjska posestva pri eksekutivni prodaji ne smejo oddati pod polovico cenilne vrednosti in da jih v tem slučaju smejo občine prevzeti za tisto ceno, za katero so bila prodana;

d) skrbela, da se preobdolžena zemljišča od hipotekarnih dolgov toliko razbremené, da bodo kmetje mogli shajati;

3. konečno se deželnemu odboru naroča, da poizveduje o organizaciji in delovanji že obstoječih deželnih hipotekarnih bank in prihodnjemu deželnemu zboru o tem poroča ter nasvetuje, ali in kako naj bi se ustanovila deželna hipotekarna banka za Kranjsko.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Der Landesauschuss wird beauftragt, die hohe k. k. Regierung zu ersuchen, dieselbe wolle mit Rücksicht darauf, dass das Gesetz über die Einführung besonderer Erbtheilungsvorschriften für landwirthschaftliche Besitzungen mittlerer Größe bereits der verfassungsmässigen Behandlung vorgelegt ist, eine Reform der mit diesem Gesetze in innigsten Zusammenhange stehenden Bestimmungen des Pfandrechtes und der Zwangsvollstreckung für solche Besitzungen durchzuführen;

2. behufs Erhaltung der Contributionsfähigkeit der landwirthschaftlichen Kleingrundbesitzer:

a) Die executive Einbringung von Steuerrückständen bei solchen Realitäten auf das äusserste Maß und die möglichst geringen Kosten beschränken;

b) durch ein Reichsgesetz eine Verschuldungsgrenze für landwirthschaftliche Besitzungen schaffen;

c) durch gesetzliche Maßnahmen bestimmen, dass Bauernwirthschaften im Falle der executiven Feilbietung nicht unter der Hälfte des Schätzungswerthes verkauft werden dürfen und dass in diesem Falle die Gemeinden berechtigt sind, die Realität um den erzielten Meistboth zu übernehmen;

d) Maßregeln zu ergreifen, dass der überlastete bäuerliche Grundbesitz soweit von den Hypothekenschulden entlastet werde, dass derselbe existenzfähig verbleibe;

3. der Landesauschuss hat über die Organisation und die Gebarung der in andern Ländern bestehenden Landeshypothekbanken Erhebungen zu pflegen und dem nächsten Landtage Anträge zu stellen, ob und in welcher Art eine Landeshypothekenbank für Krain zu errichten wäre.“

Deželni glavar:

Želi kdo besedo v generalni debati?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Preidemo torej k specialni debati.

(Poročevalec bere 1., 2. in 3. predlog, kateri obveljajo brez razgovora — Berichtsfatter liest den 1., 2. und 3. Antrag, welche ohne Debatte angenommen werden.)

18. Ustno poročilo šolskega odseka o prošnji učitelja M. Ranta zaradi kmetijskega poduka za odraslo mladino.

18. Mündlicher Bericht des Schulausschusses über die Petition des Lehrers M. Rant wegen Ertheilung des landwirthschaftlichen Unterrichtes an die erwachsene Jugend.

Poročevalec dr. Vošnjak:

Gospod Matija Rant, učitelj na Premu, kateri vsako leto izroča kako prošnjo, se je tudi letos obrnil s prošnjo na deželni zbor, naj bi se vpeljal kmetijski pouk za odraslo mladino od 14. leta naprej. Res bi bilo potrebno, da se tak pouk vpelje, ampak treba bo za ta pouk plačati učitelje, da se ga bodo lotili. Sploh bi se o celej tej stvari moralo še le povdarjati, kaj bi se v tem oziru storiti dalo.

Šolski odsek tedaj nasvetuje:

Slavni deželni zbor naj sklene, da se prošnja učitelja M. Ranta gledé kmetijskega pouka za odraslo mladino izroča deželnemu odboru v prevdarek.

(Obvelja — Angenommen.)

19. Ustno poročilo upravnega odseka o §. 3. marg. št. 13. in 14. letnega poročila.

19. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über §. 3, Marg. Nr. 13 und 14 des Rechnungsbereiches.

Poročevalec dr. Papež:

Slavni zbor!

V imenu upravnega odseka imam poročati o 13. točki §. 3. letnega poročila in sicer o podkovski šoli. Letno poročilo navaja učence v tej šoli, kateri so dobili podporo. Lani se je sklenilo pri tej točki slavno c. kr. vlado naprositi, da dela na to, da se na podkovski šoli v Ljubljani zopet vpelje poduk v živino-zdravništvu tako, da se morejo v nji izučevati živino-zdravniški pomočniki. O tej točki v tej alineji poročilo nič ne omenja. Upravni odsek je preiskoval, kakó je to in se prepričal, da se je to samo prezrlo v poročilu in da je dotična prošnja se izročila visokej c. kr. vladi, pa da do danes ta prošnja še ni rešena.

Upravni odsek torej nasvetuje, naj se alineja 13. §. 3. letnega poročila in to dodatno poročilo kot dostavek vzame na znanje.

Poslanec dr. vitez Bleiweis:

Čeravno pozdravljam predlog, da bi se naprosila vlada, da se v Ljubljani ustanovi živino-zdravniška šola, vendar mislim, da to ne bo pomagalo, ker vem, da so že večkrat deželni zbori na Solnograškem in v Gorenji Avstriji, stavili predloge in priporočali, naj bi se ustanovila kirurškiška šola, vendar se je naučno ministerstvo izreklo proti taki šoli in sicer zaradi tega, ker se dan danes zahteva, da se izšolajo le promovirani zdravniki, ker bodejo le taki zdravniki v vseh strokah dobro izvežbani. Ravno tako ne bo po mojih mislih pomagala prošnja, da bi se zopet ustanovila v Ljubljani nižja živino-zdravniška šola, ker, ko se je pred nekoliko leti v deželnem zboru, kate-rega se je vdeležil tudi moj ranjki oče, predlagalo, naj se nižja živino-zdravniška šola ustanovi, kakor je bila do leta 1881., ostal je ta predlog v manjini. Vlada je namreč po prejšnem deželnem živino-zdravniku izrekla mnenje, da se morajo živino-zdravniku v le takih šolah zadostno izobraziti, v katerih traja šolanja vsaj tri leta. Poprej je bila pri nas nižja živino-zdravniška šola, v kateri je trajal poduk dve leti, nekateri tukaj izšolani živino-zdravniki odlikovali so se; in še zdaj v naši deželi prav uspešno delujejo v tej stroki. Jaz tedaj pozdravljam ta predlog, akoravno nimam nade, da bi se vresničil. Sicer bi ne bilo velikih zadržkov taki šoli, ker imamo že učnih pripomočkov in ker je tukajšna podkovska šola tako uredjena, da bi se lahko vsaki dan tam začel pouk o živino-zdravništvu. Ker ondi že podučuje eden učitelj, bilo bi samo treba, da se še eden učitelj nastavi; lahko bi se toraj taka šola brez velikih stroškov ustanovila. V zadnjem času dobili smo v deželo deželnega živino-zdravnika. Jaz ne vem, ali je ta gospod dosti zmožen slovensčine, da bi mogel prevzeti poučevanje na tej šoli, posebno o notranjih boleznih in porodolovji, kakor je to v prejšnjem času poučeval moj ranjki oče.

Tedaj pozdravljam ta predlog, kakor sem že rekel, ali dvomim, da bo imel kako korist.

Poslanec dr. Poklukar:

Nekoliko pomislekov, kateri se navadno navajajo zoper ta predlog upravnega odseka, je že omenil moj g. predgovornik. Pomislili, kateri se zoper to tako redno čujejo, grejo za živinorejo, katera je za našo deželo prevelike važnosti. Tedaj dovolite, gospôda, da besedam, katere sem že lansko leto o tem govoril, dodam še nekoliko besed. Znano je, da se izrekoma kmetiski poslanci v Nižjeavstrijskem deželnem zboru leto za letom potegujejo, naj bi se zopet vpeljali živino-zdravniški pomočniki, kakoršne dobivamo iz vojaške šole pod imenom „Kurschmiede“ in kakoršne smo mi tudi v naši deželi odgojevali v živino-zdravniški podkovski šoli. O potrebi takih živino-zdravniških pomočnikov govoriti, bilo bi od več. Povsod in pri vsaki razpravi državnega in deželnega zbora se je razvidelo, da ni mogoče tolikega števila diplomiranih živino-zdravnikov namestiti po vseh deželah, kolikor bi jih bilo treba, da pomagajo v vseh slučajih. Nadalje so dobili živino-zdravniki z živinsko kugo toliko posla, da jim je k večemu mogoče nadzorovati poslovnanje in izvrševanje vsega onega, kar je potrebno v tacih slučajih ukreniti. Na vsaki način potrebujejo

živino-zdravniki pomočnikov, ker njim samim nikdar ni mogoče vse to natanko izpeljati. Pomočniki pa so osebe, katere izvršujejo njihova naročila in zapovedi. V tacih slučajih se pokazuje zopet nujna potreba živino-zdravniških pomočnikov, ker hitra pomoč je le takrat mogoča, ako ima živinorejec zdravniško pomoč blizu in ne predrago. Omenila se je že v upravnem odseku ta reč od one gospóde, od one (desne — rečten) strani, katerih ta trenutek ni tukaj in nekdo je rekel, ako bi šlo pri nevarnem porodu za rešitev teleta, tedaj bi živinorejec že naprej prepričan bil, da bi ga rešitev teleta več veljala, kakor je tele vredno, posebno, ako je živino-zdravnik daleč. Sicer so pa nekatere bolezni pri živini tako navadne, da ni treba velike učenosti za pomoč; ako je le človek nekoliko izurjen, bo vedel pomagati živini, kadar jo začne klati, napanjati in tudi pri porodu. Ako se zunanjo živino poškoduje, ni tudi potrebno posebno učenih živino-zdravnikov, da pomagajo, ravno tako ne pri izvršitvi poslov, katere zapoveduje nova postava o obrambi kuge in nalezljivih boleznih. Tedaj po eni strani se vidi, da niti država niti dežela ne more namestiti toliko živino-zdravnikov, kolikor jih je treba posebno danes, ko živinoreja kmetovalstvu obeta primeroma naj večji dohodek, po drugi strani je pa čisto naravno, da si ubogi živinorejec ne more plačati dragega živino-zdravnika. V dveh letih je pa mogoče, da se kovač navadi ravnati pri navadnih živinskih boleznih in da bo tudi dober pomočnik živino-zdravniku v vseh slučajih nalezljivih boleznih. Tak živino-zdravniški pomočnik je potem zmiraj lahko na razpolaganje živinorejcu in ga ne stane toliko, da bi se ga že naprej bal klicati v pomoč. Jaz mislim, da se bo to dalo doseči, posebno ako pri ministerstvu za poljedelstvo, katero veliko dela za povzdigo živinoreje, ne bodo oni predsodki, kateri vladajo v nekaterih višjih živino-zdravniških krogih, da se namreč po tej poti odgajajo le mojstri skaze.

Jaz mislim, ako se več dežel oglasi s takimi prošnjami, da se bo konečno tudi doseglo kar zahtevamo v korist živinoreje.

Poslanec Lavrenčič:

Ker so že gg. predgovorniki vse povedali o potrebi take živino-zdravniške šole, nimam druzega dodati, nego še to, da že postava veljeva, da se kovači izurijo v podkovski šoli in ker kovači za svoje rokodelstvo ne morejo dobiti dovoljenja, kakor če so se izurili v podkovski šoli, so toraj prisiljeni priti v to šolo in bi zares zelo koristno bilo, ko bi se pri podkovski šoli napravila zopet tudi živino-zdravniška šola, katero bi kovači lahko obiskovali skoraj z enim stroškom. Jaz gorko priporočam predlog upravnega odseka.

Deželni glavar:

Želi še kdo govoriti o tem predmetu?
(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Poročevalec dr. Papež:

Danes smo v nekem posebnem položaji, da se namreč razgovarjamo o lanskem predlogu, in sicer iz XV. seje od 20. oktobra.

Prepozno sicer nismo prišli, ker dotična prošnja je še pri visoki vladi in še ni rešena. Mi se nadjamo

vendar, da se bo ta prošnja ugodno rešila, akoravno je častiti gospod predgovornik dr. Bleiweis prerokoval drugače. Jaz mislim, da ravno vsled novih postav proti živinski kugi se bo visoka vlada prepričala, da bo treba na vse strani bolj vstreci živinoreji in da bo moči dovolj živino-zdravnikov v deželo dobiti le takrat, kadar se bodo na nižji živino-zdravniški šoli izučili, ki niso diplomirani, ki pa popolnoma zadostujejo dotičnim potrebam. Ako je kdo proti temu na Dunaji, ta je o stvari premalo podučen. Sicer pa o tem nimam nič druzega omeniti, kajti že lani se je o tem dosti razgovarjalo in za letos je le to ostalo, da je upravni odsek poročal, da ravno ona peticija, o kateri ni bilo v letošnjem letnem poročilu nič povedano, še zdaj nerešena leži pri slavni vladi.

Sicer pa ostajam pri prejšnjem predlogu upravnega odseka.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci so slišali predlog upravnega odseka. Tisti gospodje, kateri se strinjajo s tem predlogom, blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Poročevalec dr. Papež:

Upravni odsek ima nadalje poročati o 14. točki §. 3. letnega poročila in sicer o podpori za nakup rakov za Ljublanico, Iško in za Mali graben. K tej točki mi je le toliko omeniti, da deželnemu odboru, kakor sem danes pozvedel, ni došla prošnja ribiškega društva za izplačilo dovoljene podpore v znesku 50 gld.

Meni se zdí, da se temu društvu za to podporo ne mudí. (Veselost — Heiterfeit.)

Sicer pa predlagam, naj se to vzame na znanje. (Obvelja — Angenommen.)

20. Ustno poročilo upravnega odseka o peticijah, in sicer:

a) občine Iškavas gledé podpore za napravo mostú čez Iško.

20. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über Petitionen, und zwar:

a) der Gemeinde Iškavas um Subvention für die Herstellung einer Brücke über die Iška.

Poročevalec Detela:

Imam čast v imenu upravnega odseka poročati o prošnji županstva Iškavas za zgradbo mostú čez Iško.

Županstvo utemeljuje svojo prošnjo s tem, da je ta most zelo potreben, ker promet na tem potu je jako živahen.

Zgradba tega mostú bi veljala po predloženem načrtu polnih 1200 gld. Ta znesek bi ne mogla občina plačati, akoravno bi, kar zadene ročna dela in potrebno vožnjo z živino, občina to sama preskrbela. Nadalje je tudi pripravljena občina še 400 gld. v napravo tega mostú sama preskrbeti. Ker ji pa

ni mogoče tega mostú na lastne stroške zgraditi, se je obrnila s prošnjo za podporo na deželni zbor. Gledé na to, da je sicer važnost tega mostú tako rekoč priznana, gledé stroškov pa vendar stvar popolnoma jasna ni, ker je predložen le načrt, po katerem se ima narediti ta most, ne pa proračun, in se ne vé, ali bo ta stavba res veljala 1200 gld., je bil upravni odsek mnenja, da naj o tej reči natančno poizveduje deželni odbor ter nasvetuje sledeče:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželni odbor se pooblastuje, občini dati podporo do 300 gld. za napravo mostú, ako dokaže, da stroški te zgradbe presegajo njene moči, in če se deželni odbor prepriča, da je ta most neobhodno potreben.

(Obvelja — Angenommen.)

b) Občine Predaselj gledé podpore za zgradbo mostú čez Kokro.

b) Der Gemeinde Predassell um Subvention für die Brückenherstellung über die Kraner.

Poročevalec Detela:

Županstvo občine Predaselj prosi za zgradbo mostú čez Kokro podpore 300 gld. Ta most, o katerem je tukaj govor, je bil nekdanj državni most in ko se je opustila cesta na tisti progi, ker se je delal na drugem kraju novi železni most čez Kokro, je država ta most prepustila občini Predaselj s tem, da ga vzdržuje. V teku časa je pa ta most popolnoma slab postal, tako da je c. kr. okrajno glavarstvo ta most zaprlo in da tedaj ni prometa med Kranjem, Klancem in Hujem. Z ozirom na to, da je ta most za promet jako potreben, posebno zato, ker pelje tu peš-pot iz okolice Št. Jurija in Cerkljan v Kranj, ker je po novi progi čez železen most pot veliko dalje, in ker je upravni odsek previdel, da vasi, namreč Klanec in Huje, katere bi morale ta most napraviti, nikakor ne morejo tega iz svoje moči storiti, predlaga:

Slavni deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se daje pooblastilo, občini Predaselj izplačati podporo 300 gld. za zgradbo mostú čez Kokro med Kranjem in Hujami, kadar bode ta most dodelan.

Poslanec dr. Sterbenec:

Meni, ki sem v Kranji več časa služil, so te razmere popolnoma znane. Nekdanji stari most je popolnoma zapuščen ali zanemarjen in ta most čez Kokro, za katerega soseske prosijo podpore, je bil za promet preozek in nevaren za ljudi in za živino. Zavrólj tega se je veliko delalo, da se je izdelal most na drugem kraju čez Kokro, kateri je bolj pripraven za ljudi in za živino, iz nekaj bolj oddaljenih krajev na izhodnji strani mesta Kranj. Ker je pa Kranjsko mesto od vasi Klanjec in Huje samo nekoliko minut oddaljeno in se pol ure poprej pride v imenovane vasi, ako se hodi po starem mostu, kakor pa po novem železnem mostu, če tudi čez ravno tisto vodo, in ker ljudje peš v opravilo ali pa kaj nesé ne potrebujejo železnega mostú, da bi v Kranj prišli, in ker za pešce ni toliko nevarnosti, kot za živino in

vozove, je ohranitev starega mosta potrebna in jaz predlog upravnega odseka prav gorko priporočam, da ga slavni deželni zbor sprejme.

Deželni glavar:

Gospodje, kateri se strinjajo s predlogom upravnega odseka, naj blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

c) Občine Grosuplje in Slivnica za uvrstenje ceste od Velikega Mlačevega do Grosupljega med deželne ceste;

e) občincev v Kamnigoricu in Kropi zaradi imenovanja ceste iz Kamnogorice in Kroke čez Podnart v Tržič deželnim cestam.

c) Der Gemeinde Großlup und Schleinitz um Erklärung der Straßenstrecke Großmlačevo-Großlup als Landesstraße;

e) der Insassen von Steinbüchel und Kropp um Erklärung der Straßen von Steinbüchel und Kropp über Podnart nach Neumarkt als Landesstraße.

Poročevalec dr. Poklukar:

Slavni zbor!

Na današnjem dnevnem redu so še 3 prošnje, katere zadevajo cestne razmere, vendar 2 prošnji in sicer pod črko c in e ste take, v katerih se prosi, da bi se dotične ceste sprejele med deželne ceste.

Gledé deželnih cest je znano slavnemu zboru, da je lansko leto bil tukaj storjen sklep in dan nalog deželnemu odboru, naj prevdari to prašanje in naj o tem poroča deželnemu zboru. Dotičnega poročila še nismo dobili. Gospod poročevalec deželnega odbora mi je rekel, da se bo o vseh tacih prošnjah obširno govorilo in tudi o onih, katere so bile do danes izročene upravnemu odseku. Da se bo tedaj ob enem moglo poročati o vseh teh prošnjah, predlagam, naj bi za danes odpadlo poročilo o prošnjah pod c in e 20. točke današnjega dnevnega reda.

(Obvelja — Angenommen.)

d) Okrajno-cestnega odbora Velikolaškega gledé podpore 1000 gld. za večje cestne poprave.

d) Des Bezirksstrassenaussschusses Großlafschtz um Subvention pr. 1000 fl. für größere Straßenherstellungen.

Poročevalec dr. Poklukar:

Imam še poročati namesto nenavzočnega poslanca gosp. Fabra, ki je poročilo v upravnem odseku prevzel, o prošnji okrajno-cestnega odbora Velikolaškega gledé podpore 1000 gld. za večje cestne poprave. Okrajni cestni odbor navaja v svoji prošnji, da ima v teku 1885. l. preskrbeti na svojih okrajnih cestah veliko

poprav in preložitev klancev, kar bo prizadelo stroška 3000 gld. Na tej podlagi prosijo podpore 1000 gld. Upravni odsek se je sicer lahko prepričal iz letnega poročila deželnega odbora, da je v resnici Velikolaški okraj zelo preobložen z bremenom vzdrževanja okrajnih cest, vendar pri tej prošnji, katero je imel upravni odsek rešiti, ni bilo dodanih proračunov, tedaj tudi ne svôte potrebščin in ne svôte dohodkov, kateri bi bili cestnemu odboru na razpolaganje v teku leta 1885. Poglavitno vprašanje je bilo pri tej prošnji, ali so vse te poprave, katere je na kratko navel okrajni cestni odbor Velikolaški za l. 1885., zares tako nujne, da se morajo že v teku tega leta izvršiti. Po eni strani se je upravnemu odseku zdelo primerno, da se ozira na to prošnjo, nikakor pa ni sprevidel, da je ta prošnja utemeljena gledé svôte, ker, kakor sem že omenil, ni cestni odbor priložil prošnji proračunov. Upravni odsek je bil mnenja, da se ta prošnja ne zavrže in da se stori vendar, kar je potrebno, misli upravni odsek, da je najbolj pripravno pooblastiti deželni odbor, da to prošnjo v svojem delokrogu reši, posebno z ozirom na to, ker je iz tabelaričnega izkaza dohodkov in stroškov posameznih cestnih odborov v letnem poročilu razvidno, da se v teku leta 1884. od onih 20.000 gld., kateri so namenjeni za vzdrževanje in popravljanje cest, še ni porabilo več, kakor 6000 gld. in da se je od one svôte dalo na posodo 4000 gld. Gotovo je pa namen slavnega deželnega zbora, da se ceste, katere so po deželi v resnici v slabem stanju in s katerimi so mnogi okrajni res preobloženi, vzdržé v dobrem stanju in da se ona svóta, katera je za to votirana, kolikor potrebe dokažejo, res v ta namen porabi.

Zato predlaga upravni odsek po nemškem predlogu gospoda poročevalca Fabra:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Petition des Bezirksstraßenausschusses Großlašič wird dem Landesaussschusse mit dem Auftrage abgetreten, die erforderlichen Erhebungen zu pflegen und im Falle des nachgewiesenen dringenden Erfordernisses dem Bezirksstraßenausschusse in Großlašič aus dem bewilligten Kredite pro 1884 eine Subvention im Höchsbetrage von 1000 fl. zu gewähren.“

Poslanec dr. Samec:

Danes smo že sprejeli en predlog g. poslanca Pakiža, kateri je šel na to, da se dovoli cestnemu okraju Ribniškemu podpora 1000 gld. ne gledé na to, da mu je že poprejšnji deželni zbor v ta namen nekaj privolil. Meni se zdí, da je zdaj ta sklep upravnega odseka odvisen postal od sklepa na poprejšnji predlog g. poslanca Pakiža ter nasvetujem, da bi se ta stvar iz današnjega dnevnega reda odstavila ali pa, da se koj zdaj zavrže.

Poslanec Pakiž:

Gospod predgovornik dr. Samec je omenil, da sem jaz neki predlog stavil, kateri je sprejet in od katerega da bi bil odvisen zdaj predlog gledé prošnje za podporo Velikolaškega cestnega okraja. Jaz mislim, da je meni kot poslancu dolžnost, da povem okolnosti, kakor stojé. Poprejšnji predlog, o katerem je gosp. dr. Poklukar poročal, se je v upravnem odseku enoglasno sklenil in ravno tega odseka je ud tudi gosp.

dr. Samec. Zdaj pa ne vem, kakó pride od tistih 1000 gld., ki so bili dani za okraj Ribniški, na ta predlog, o katerem se zdaj obravnava. Moja gospóda, to je okraj Velikolaški, a ne Ribniški, torej je prvi in drugi predlog vsaki za se. Vsakega poslanca je pa vendar dolžnost, da se interesira za potrebe svojega okraja, da skrbi za svoj okraj in da potrebe svojega okraja na pravem mestu predlaga. Jaz za svojo osebo ali pa morebiti za svoj žep ne delam in tudi ne glasujem. Kjer pa vem, da je potreba, sem zmiraj pripravljen ne samo domači svoj okraj, ampak tudi druge okraje odločno zastopati. Jaz vedno toplo podpiram posebno kmetske zadeve, kar smatram za prvo svojo dolžnost.

Torej toplo priporočam predlog upravnega odseka.

Poročevalec dr. Poklukar:

Da se ne bo mislilo, da se je v upravnem odseku drugače sklenilo, kakor se je tukaj predlagalo, moram kot načelnik upravnega odseka gledé podpore 1000 gld. Ribniškemu cestnemu okraju nekoliko spregovoriti. Dotični predlog ni upravni odsek sprejel kot svoj sklep, ampak je po precej obširnem razgovoru prepustil gosp. poslancu Pakižu, da ga tukaj v zbornici stavi. Ako bi ga bil upravni odsek sprejel, potem bi bila tudi dolžnost poročevalčeva, da ga predlaga in zagovarja, ker ga pa ni sprejel, zato ga tudi ni predlagal.

Da pojasnim stvar, moram omeniti, da gre tukaj za dve različni cesti. Prva zadeva cesto pod goro Bonco, za katero je že dovoljena podpora pod pogojem, da inženir pregleda dotične poprave. V upravnem odseku pa je poročevalec deželnega odbora navedel, da je bil inženir po drugem poslu izrekoma po nadzorovanji zgradbe muzeja zadržan ogledovati dotično cesto, zato ni mogel priti tje ogledat ceste pod goro Bonco in zato se je zavleklo tudi nakazanje že privoljene podpore. Ako sem gosp. Pakiža poprej prav razumil, gre njegov predlog na to, da se že poprej voljenih 1000 gld. podpore izplača. Deželni odbor bo po mojih mislih poslal tje inženirja in bo tudi nakazal tistih 1000 gld., kakor je bilo poprej sklenjeno. Kar pa zadeva prošnje, o kateri sem zdaj poročal in nasvet stavil, tukaj gre za cestni okraj Velikolaški. Odsek se je iz poročila deželnega odbora prepričal, da ima Velikolaški okraj že veliko let 20% naklade na svoje davke, da je tedaj z davki preobložen in da ima veliko cest vzdrževati, katere ne služijo izključljivo temu okraju in vendar breme vzdrževanja teh cest spada ravno na ta okraj, kateremu je res težko to breme nositi. Ker v prošnji ni bilo na drobno navedeno, kaj je sklenil dotični odbor gledé pokritja stroškov, ker se tedaj potreščine niso na drobno dokazale, ni bilo lahko razvideti, ali je podpora 1000 gld., katero dotični odbor prosi, potrebna in nujna. Upravni odsek je mislil, da je prav ozirati se na tako preobložen okraj, vendar je rešitev te prošnje prepustil deželnemu odboru, zato tudi predlaga, da se meritorična rešitev te prošnje izroči deželnemu odboru, ker bo treba poizvedeti o porabi one svôte, katera se leto za letom privoljuje. Slavni deželni zbor bo gotovo uvidel, da ni na pravem mestu štedljivost, ako kateri okraj za vzdrževanje svojih cest velike naklade plačuje, a na drugi strani se ne porabi kredit, katerega deželni zbor leto za letom privoljuje.

Jaz tedaj priporočam ta predlog upravnega odseka, kateri je popolnoma neodvisen od tistega predloga, katerega je poprej g. poslanec Pakiž predlagal.

Deželni glavar:

Bomo glasovali. Tisti gospodje, kateri se strinjajo z zaslišanim predlogom upravnega odseka, blagovolijo obsedeti.

(Obvelja — Angenommen.)

Pretrgam sejo.

(Seja preneha ob 15. minuti čez 1. uro in se zopet začne ob 30. minuti čez 2. uro popoldne — Die Sijung wird um 1 Uhr 15 Minuten unterbrochen und um 2 Uhr 30 Minuten Nachmittag wieder aufgenommen.)

Landeshauptmann:

(Pozvoni — Gibt das Glockenzeichen.)

Ich ersuche den Herrn Schriftführer eine Erklärung zu verlesen, welche mir soeben zugekommen ist.

(Zapismikar here — Der Schriftführer liest):

In der Erwägung, daß die in der diesjährigen 6. Sijung des hohen Landtages von dem Herrn Abgeordneten und Landeshauptmann-Stellvertreter Grasselli dem Herrn Abgeordneten Luckmann gegenüber gebrauchten unparlamentarischen Worte „zlobno obrekovanje“, böswillige Verleumdung, weder vom Landtagspräsidium unbedingt zurückgewiesen, noch vom Herrn Abgeordneten Grasselli zurückgenommen worden sind, im Gegentheil dem vom Herrn Abgeordneten Luckmann gestellten und vom Herrn Abgeordneten Baron Apfaltrern weiter motivierten Begehren nach Handhabung der Geschäftsordnung nicht nur nicht stattgegeben, sondern laut des in der heutigen Sijung verifizirten Protokolles das Landtagspräsidium erklärt hat, daß es sich nicht veranlaßt finde, dem Ansinnen des Herrn Abgeordneten Luckmann dahin gehend, Herrn Abgeordneten Grasselli wegen dieses dem parlamentarischen Anstande zuwiderlaufenden Verhaltens nachträglich zur Ordnung zu rufen, — zu entsprechen, auch in der heutigen Sijung diese Angelegenheit nicht in gebührender Weise geordnet worden ist;

in der weiteren Erwägung, daß der vorliegende Fall um so schwerwiegender ist, als die beleidigenden Worte von Seite eines Mitgliedes des Landtagspräsidiums gefallen sind, daß somit den Gefertigten bei den Verhandlungen des hohen Landtages keine Sicherung vor persönlichen Beleidigungen geboten erscheint, sehen sich die Unterzeichneten nicht in der Lage den ferneren Sijungen des hohen Landtages beizuwohnen.

Laibach, am 9. Oktober 1884.

Apfaltrern.

Schwegel.	Auerspurg.
Gutmansthal-Benvenuti.	Alfons Freih. Zois.
Frh. v. Taufferer.	Leo G. Richtenberg.
E. Luckmann.	Ernst Faber.
Dr. Gustav Mauer.	Karl Deschmann.

Landeshauptmann:

Was meine Äußerung bezüglich der Controverse zwischen den beiden Herren Abgeordneten anbelangt, berufe ich mich auf das stenographische Protokoll der 8. Sijung und ersuche den Herrn Schriftführer, daß die betreffende Stelle vorgelesen werde.

(Schriftführer liest):

„Ich muß gestehen, daß ich den beleidigenden Ausspruch des Herrn Abgeordneten Grasselli überhört habe. Der Herr Abgeordnete Luckmann verlangt den Ordnungsruf.“

Aber der Herr Abgeordnete, der ihm die beleidigende Äußerung zugefügt haben soll, ist nicht im hohen Hause anwesend. Er kann die vorgebrachten Bemerkungen nicht widerlegen; also sehe ich mich nicht veranlaßt, den Ordnungsruf zu ertheilen, muß aber gestehen, daß ich bedauere, daß dieser unparlamentarische Ausdruck gebraucht wurde, (Klici — Rufe: Wenn er gebraucht wurde), wenn er gebraucht wurde. Ich kann und darf einen solchen Ausdruck nicht billigen.“

Landeshauptmann:

Nachdem es sich herausgestellt, und ich mir die Überzeugung aus dem stenographischen Protokolle verschafft habe, daß dieser unparlamentarische Ausdruck stattgefunden hat, wiederhole ich mein Bedauern, daß dies geschehen ist und spreche entschieden meine Mißbilligung darüber aus. Ich werde weiters ersuchen, das Protokoll der letzten Sijung in der Weise zu berichtigen, wie eben meine Äußerung diesbezüglich im stenographischen Protokolle enthalten ist und werde das hohe Haus bitten, diesem zuzustimmen.

Der Herr Abgeordnete Grasselli hat das Wort.

Poslanec Grasselli:

Jaz prav živo obžalujem, da sem v 6. seji slavnega deželnega zbornice poslužil se besed: „zlobno obrekovanje“. Priznam, da se ta izraza ne ujemata s parlamentarnim običajem, pa ob enem izjavljam, da sta mi ušla le v razburjenosti, katera se me je polastila vsled razaljivih izrazov gosp. Luckmanna. Po tej lojalni izjavi pričakujem, da bo gosp. poslanec Luckmann popravil tudi svojo trditev, s katero je mestnemu magistratu, to je uradu, kateremu sem jaz načelnik, očital zanemarjenje uradne dolžnosti, in sicer vedoma pregrešeno zanemarjenje dolžnosti.

Deželni glavar:

Prihodnjo sejo določim na jutri ob 1/2 10. uri popoldne.

Dnevni red prihodnje seje bo z dovoljenjem slavnega zbornice sledeči: (Glej dnevni red prihodnje seje — Siehe Tagesordnung der nächsten Sijung.)

Upravni odsek ima sejo danes popoldne ob 4. uri in peticijski odsek tudi danes ob 5. uri popoldne.

Sklenem sejo.

Seja se konča ob 35. minuti čez 2. uro popoldne. — Schluß der Sijung 2 Uhr 35 Minuten Nachmittag.